

scenda, poculisqve *antimonialibus* autoris etiam *cinnabarim nativam* adsumtam jungimus, quam cum fecibus quidem excerni, quasi integram, autopfia docet, viribus nihilominus presentissimis in corpore ægri relictis. Par ratio erit *liquidorum argento vivo superfusorum*, quæ liquida in usum vocata *anthelmintica* esse, omnibus constat, nullo tamen *substantiali* detrimento *notabili* argento vivo hinc detracto. His ergo non levidensibus rationibus, sed firmis demonstrationibus inducti *auro* quoque, *in substantia* adsumto, *virtutes suas haud denegandas* esse existimamus.

CAPUT III.
DE
TINCTURA AVRI.

§. I.

Tincturæ
Auri definitio, cuius
definitum,

Tinctura auri est liquor coloratus, auri virtutes medicas in se continens.

subjectum.

Tinctura nomen suum à *tingendo* acceperunt, quoniam exhibent *liquidum*, non *limpidum*, sed *colore tinctum*, & præter virtutes, quibus gaudent, etiam *jucundo colore*, eoque non levi, sed *saturato*, fortiore, ac prædominante sese commendantes. Tales sunt etiam *tinctura*, paratæ ex *Auro*, methodo cap. I. adducta, præparato ac *depurato*. Utut enim alii non aurum ipsum & in *substantia* adhibeant, sed modo ex *terris variis nobilioribus*, *Silesiaca Strigoniensi*, aut ex *rubra*, aut *figillata*, aut *talco*

talco rubro & reliqv.; modo ex *lapidibus*, tum minus *pretiosis*, v. gr. *silicibus* selectis, (quos in *Tincturam* suam *solarem nephriticam* etiam recipit *Clauderus*) tum *pretiosis* ac gemmis, rubino, & hujus specie carbunculo; alii ex *metallis*, *marcasita aurea*, & antimonio ipso; alii tandem ex *mineris aurum continentibus* sulphura solaria elicere, & ex his tincturas solares parare satagant; meliud quid tamen edocti ex ultima, modo allata *minerarum auriferarum* substantia sulphur inquinatum ac impurum extractum metuunt, reliquas vero omnes antecedentes tincturas, tanquam spurias & minus efficaces rejiciunt, atque ad tincturam auri *aurum optimum* esse adhibendum, uno ore asseverant.

Vocamus porro tincturam auri *liquorem*, non li-
quidum, quo ipso inuimus *liquidum saturatum*, &
tenui contradistinctum. *Improprie* enim & latiori hu-
jus vocis in significato etiam croci, sulphura, & *me-*
dicamenta composita alia colorata *sicca*, & sub pulve-
rum forma extantia *tincturarum* quoque nomine ve-
niunt. Unde *tinctura auri Cellensis* item *nostra* pulvis
est, gratisimo cinnabarino colore, & ob oleum cina-
momi adjunctum, aliisque Spiritibus, accepto etiam
odore adblandiens. Est porro

Liquor colore fortiore dotatus, quem ex eo obti-
net, quoniam ex *sulphure solis* seu auri *expanso* atque
soluto confit & emergit. Omnis enim *color*, quod jam
superius dictum, cum sit à *sulphure*, hinc docente
denuo Ill. *Vvedelio* pharmac. acroamatic. p. 505. tinctu-
rarum fundamentum omnino consistit in sulphure ex-
panso & solubili, quod harum est causa materialis,
diffusum magis vel minus in mixtis, hac vero ratione
unitum, extractum & solutum, solvendo autem ex-
pan-

Genus re-
motum
&
Homonymia.

Genus
proximum.

pansum. Hoc ipsum beneficio *salium & menstruorum accommodorum*, adjuvante quoque calore, in auro non minus fieri, sequentia docebunt. Et quoniam sulphur *vinculum* est reliquorum principiorum nostri auri, inde etiam, mediante hoc ipso, obtinebimus

differentia Vires egregias, ex auro expectandas, atque tales, ad quas aliorum *medicamentorum*, in morbis gravissimis & sæpe desperatis in usum vocatorum, virtus pertingere haud valet. Has suo loco non minus recenserebimus.

Synonyma Et quanquam hæc tincturæ aliis modo *essentiarum*, modo *elixiriorum solarium* nomine veniant, nos tamen *tincturæ* appellationem retinuimus ex eo, quia in his & color & virtus *simul*; in *essentiis* autem magis virtus quam color intenditur, *elixirii* autem vox, strictiori in significato, *essentiam* magis *compositam*, saturatam, atque aromaticam cumprimis, solet denotare. *Aurum potabile* etiam communiter tincturæ hæc vocatur, quia aurum ex sua substantia solida ac sicca transit in liquidam, atque potui immiscendam, cumque eodem absorbendam. Tacemus aliorum nomina, sæpius satis magnifica, quando his *quinta essentia auri*, illis *oleum auri*, istis *arcanum sulphuris auri* solet appellari.

§. II.

Hanc alii *prorsus negant*, alii haud rite elaborant, alii tamen egregiam obtinent, Quoniam vero ex superioribus constat, quam *solidum*, & *moleculis suis* admodum implexum, irretitumque hoc auri sit corpus, tum non mirandum est, alios prorsus negasse, aurum ullo modo in liquorem esse reducibile; alios vero hujus substantiæ nobis equidem *solutiones*, nullas tamen *extractiones* dedisse; alios tamen eo felicitatis pervenisse, uti, præparationibus non contemnendis, verum eximiis, medica-
men-

mentum ex eodem obrinuerint, & colore jucundum, & viribus prorsus præstans atque commendandum.

§. III.

Fusum atque prolixum nimis foret, omnes tin- Unde
cturæ hujus obtinendæ ab autoribus memoratas me- modos
thodos his in schedis exhibere. Quæ de re selectiores selectiores
quasdam tantummodo in medium proferemus, atque, damus.
in quibus vel propius, vel remotius à scopo abesse
nobis visæ fuerint, modeste exponemus.

§. IV.

Exordium hujus commemorationis ducimus à Tilemannianis, pro hac tinctura obtinenda, experi- (r) Tile-
mentis, quæ nobis exhibet Experimentissimus Doct. manni,
Jungkenius Chymicæ experimentalis suæ part. I. Sect. V.
cap. VIII. p.m. 332. verbis seqq.

EXPERIMENTUM I.

Recipe *æris coagulati præsertim Sole Leonem pera-
grante, vel roris majalis summe purgati part. x.*
*Calcis auri subtilissimi part. j. digerantur, solvan-
tur, coagulentur; vel*

*Recipe rorem majalem, destilla per septem alem-
bicos, quod per septimum exit est spiritus, hunc ser-
va, & affunde sali fixo in fundo relicto, abstrahere, &
aliquid Spiritus manebit cum sale, cohoba toties, do-
nec totus Spiritus sit devoratus à Sale, quod aurum
svavisime amplectitur, affunde denuo spiritum roris,
digere per mirabiles excrescentias, solve, coagula.*

*Recipe rorem, abstrahere de manna, ut fiat Mercurius
sublimatus, mediantibus solutionibus, & cohobiis in
capite alembici instar nivis, qui in Spiritum redactus
aurum solvit sine corrosione.*

Recipe Mellis puri lib. j. salis fusi. Subtilissime tri-
 ti, vel marini, crebris, in aqua pluviali destillata, solu-
 tionibus, filtrationibus, coagulationibus, purificati-
 lib. iss. impone in vas fervens bulliant simul bene,
 commiscendo &volvendo; donec sal crassum, & ni-
 grum fiat, postea ab igne exime, & in loco humido
 congelabitur in materiam duram, quam subtilissime
 tritam, impone retorta vitrea, affunde aceti destillati
 optime dephlegmati lib. ij. destilla ex arena, ultimo tam
 fortiter, ut vas ferme igniatur, exhibit (1.) acetum
 destillatum radicatam magna virtutis & odoris, ad auream
 Rem ex omnibus rebus extrahendam. (2.) terra foliata
 sublimabitur, quæ cum spiritu jungenda, à phlegma-
 te separanda, & crystallifanda, in quam aurum semina-
 ri potest.

Recipe Nivis per totam hyemem collecti, quantum
 placet, digere in vase figillato ad separationem spiri-
 tus, olei, crystallorum, & fæcum, quibus artificiose
 conjunctis adde aurum virgineum, sive ex arena elo-
 tum, solve, coagula.

EXPERIMENTUM II.

Experim. II. Tile-
 mand. **R**ecipe aqua pluvialis, vel tonitrualis maximam
 quantitatem collectam, sine putrescere, evaporare,
 ut restet liqvor quasi oleaginosus salis saporis, ab-
 strahere omnem humiditatem, fiet sal, cohoba cum spiritu
 priore, donec totum reddatur volatile, quod folia
 auri solvit in oleum.

Recipe Aquam pluvialem immerge in cucurbita
 semiplena hermetice figillata in aquam calidam, vel
 digere in loco calido, donec faces ad fundum subsideant,
 aqua cærulea supernatante. Illas digere cum decima
 parte aquæ, donec inspissetur, repete septies, è qua
 mate-

materia pingvi primò spiritum acidum, deinde igneum elicies. Utrumque rectifica, cohobando super pice relicta, intercedente semper digestionem. *Reliquum calcina ad albedinem, extrahe Sal. Liqvores omnes sal affunde, digere, exsicca in maria balneo, sublima ut fiat Sal crystallinum, quod cum vel sine auro potest figi in rubedinem.*

EXPERIMENTUM III.

Recipe terra pinguis & deserta, in quam tamen, Experim. III. Tilemann. astra operantur, omnibus coloribus ornatae instar iridis, in fundis paludosis & lacubus, unde meteora vagabunda & ignes fatui exoriuntur, extrahe partem subtilissimam pro menstruo universalis.

Recipe Spiritum salis terra vulgaris, digere tamdiu, donec omnem perdiderit corrosionem, tum mire amplectitur aurum. Spiritus autem terra, melius per amicam putrefactionem, quam vim provocatur è corpore.

Recipe Terram beneficio putrefactionis nigram aut simplicem virgineam sine ullius seminis vegetabilis presentia, ad altitudinem aliquot pedum effossam aqua humectatam & putrefactam per multos annos, aut stet in paludibus, & lacubus, exsicca. humect. aquam per pannum linteum instar pulpa exprime. destilla Spiritum, caput mort. putrefac, donec sal natura eleuetur, reliquum solve in spiritu, sub dio fiant crystalli, caput mortuum calcina, cum phlegmate sal extrahe, è quo cum filicibus fiat spiritus, affund. minerae Auri, extrahe primum Ens, spiritum istum primo ente imprægnatum, superfunde corpori auri, putrefac, eleva, abstrahe aqv. residuum cum prioribus cry-

„ cryſtallis coaguletur. Ubi notandum, quod pri-
 „ mum ens auri ſolum ſine ſulphure auri non recte
 „ coaguletur, vel

„ Recipe *Terram unctuoſam nigram in principio*
 „ *veris effoſs.* ad medietat. viri ſine admixtione vege-
 „ tabilium, deſtill. per retortam ſpirit cum oleo foetido,
 „ ſerva in phiol. longi colli per menſ. in B. rorid. donec
 „ ſal naturæ elevatum ſit, ſepar. ſerv. in altera phiol. ne
 „ exhalet ſal volatile, oleum ſepar. & remov. Spirit.
 „ rectific. *Caput mortuum calcina, cum phlegm. ſal ex-*
 „ *trabe, candefac, ſolv. coagul. decrepit.* part. j. cum par-
 „ tibus ij. iij. ſilicium, calcin., miſc. deſtilla ſpirit., &
 „ oleum lente, dephlegma, ſal vegetabile in primo
 „ ſpirit. rectific. ſolv. cumqve æquali parte aquæ ex
 „ aëre ſolutæ miſc. ſub dio cælo ſereno fiant cryſtall.
 „ uſqve in hyemem, aqv. evaporatam reſtitue nova,
 „ aqua ex aëre collecta, deinde in ſpiritum ſecundum,
 „ id eſt ſalis fixi in recipienti præpoſitum deſtilla ſpi-
 „ ritum ex minera ſolis continuo igne per octo dies
 „ à lateribus ſemper abluendo, menſtrum hoc affund.
 „ mineræ reſid. putref. per menſ. & ultra ſolv. humid.
 „ abſtrah. circa finem igne fortiore, urge aſtrum & ſe-
 „ men ſolis, ut inſtar rubini elevetur, cujus part. j.
 „ add. cryſtall. ſuperior. aſtrificat. part. x. coq. ad
 „ perfection. multiplic. decies cum parte x. cryſtall.
 „ uſqve ad projectionem in infinitum, Vel

„ Recipe *Terram nigram unctuoſam, imbibe per*
 „ *totam æſtatem atqve hyemem cum aqua pluviâli, toni-*
 „ *truali, rore majali, nive, ut ſal naturæ copioſiſſimum*
 „ *haberi poſſit* deſtill., per retort. ſpirit. oleum ſal vo-
 „ latil. & fixum, cum oleo rectific. imbib. præcipita-
 „ tum aureum, & augmenta.

Sumimus etiam *vas lapideum*, non ex quolibet
 lapide, sed ad regnum minerale potius accedente,
 ut *Bulla chii effoditur*, & formari curavimus rotun-
 dum, vel oblongum, in medio, aut magis superiori
 parte fissum, *infudimus vel rer. majal. vel aqv. nivis,*
vel pluvial. vel tonitrual., vel aërem coagulat, vel aliam
 materiam simplicem indeterminatam ad aliquod cer-
 tum regnum, *vase etiam prius per octo dies & noctes*
toto immerso & humectato, implevimus, clausimus luto
lapideo ferreis ligamentis circumdat. huic vasi iterum
 talem pyxidem imposuimus, quæ est instar phar-
 macopolar, è ligno quercin. bene ficcat. ad 2. spi-
 tham. altitud. & 1. spith. latitud. vel tantæ capaci-
 tatis, ne vas lapideum ad 3. digit. transvers. latitud.
 atting. cum fundo plano, instar orbis spiss. 2. digit.
 ut pyxis digiti transvers. 1. sicque ea inversa teximus
 vas. mandavimus terræ calore insito, tempore bru-
 mali non æstivali, plura etiam vasa abscondimus, ut
 singulis mensibus unum aperire, & videre potueri-
 mus naturam operantem per colores usque ad rube-
 dinem, ubi ex materia universali universale observa-
 vimus, ex particulari particularia, ex vino & oleo oliv.
 Balsamum opt. ex terebint. & musto uvar. maturarum,
 adque debitum tempus reservatis lapidem flavum,
 qui ad solem in rubrum liqvore solvitur, & solvit
 folia auri. Sic *terra Hausensis in Hassia* quam figuli
 adhibent ad vitrificaturas suas continet spiritum qui
 omnia metalla solvit.

Sal Centrale autem terra acquiritur in agris nigris
 & pingvibus pratis, quando materia attrahens & ma-
 gnetica defoditur infra terram per duas ulnas in do-
 liolo ligneo, mense Majo, ac deinde Terra vicinis-
 sima doliolo elixiviat in Sal vegetativum,

Misis reliquis experimentis, subjungimus statim præparationes experimenti XII. & experiment. XIII. sequentes:

EXPERIMENTUM XII.

Experim.
XII, Tile-
mann.

„ **R**ecipe *Minera auri optima, rubra & pellucida,*
„ destilla per retortam Spiritus, qui sunt Azoth,
„ & Acetum destillatum Philosophorum, ex pro-
„ pria nimirum minera & corpore humidum radicale
„ aurum præparatum solvens, & instar magnetis essen-
„ tiam ad se trahens. Vel

„ Recipe *Mineram auri optimam & purissimam,* fiat
„ pulvis, sigilla hermetice, digere in Balneo vaporoso,
„ donec rosa alba & rubra efflorescat, quas in lecto debi-
„ te conjunge, ut edant partum regiae dignitatis. Vel

„ Recipe *Mineram auri immaturi ex Transylvania,*
„ aut aliunde. Confringe in frustra instar fabarum,
„ digere per 14. dies in balneo, fiet instar roris in vitro
„ pellucidi, apposito alembico destilla gradatim in are-
„ na, fiat aqua ponderosa, affunde facibus, destilla
„ iterum, idque ter, digere octo dies in igne vaporo-
„ so, separa phlegma in leni Balneo, ut in fundo rema-
„ neat aqua caerulea.

EXPERIMENTUM XIII.

Experim.
XIII, Tile-
mann.

„ **R**ecipe *aurum Ungaricum optimum* ter per anti-
„ monium purgatum, finissimum, subtiliter la-
„ minatum, cum argento vivo amalgamatum, cum
„ floribus sulphuris calcinatum, & à Spiritu vini accenso
„ in crocum purpureum redactum, cujus part. i. adde
„ antecedentis materiae rubrae part. ij. tere per inte-
„ gram horam super marmore calido, & in igne cir-
„ culari per tres horas graduatim cimenta & calcina,
„ idque ter repetendo, affunde denique *sp. vin. rectifi-*

catis-

catifs. ad super eminentiam trium digitorum, dige-
re in leni calore per 6. dies & extrahe rubed. omnem,
hancqve in phiola hermetice figillata per 40. dies,
circula in aurum potabile. Vel

Recipe. *Aurum suo spiritu adhuc dotatum*, è
minera separatum, non per ignem, nec Mercurium,
sed malleum, nec aëri, nec calori expositum, sed in
vesica probe clausa ad laborator. delatum, limatum,
sed ne incalescat, destilla in retorta vitrea cum collo
angusto incurvato duar. spitamar. longitud. bene
lutata cum recipiente ex arena, ut eliciatur spir. vel
fumus albus cum guttulis, refrigerato vase statim
exime cum penna, vel instrumento aureo ne solva-
tur, ex Marca auri habentur circiter drach. 5. Re-
manens aur. per antimon. purgatum sine damno bo-
num est, vel ad fermentum usurpari potest. Spi-
ritum reservatum autem in phiola hermetice figil-
lata per. 6. hebdomadas, ignisque gradus fixabis in
Mercurium philosophorum rubrum, dulcissimum,
cui adde mercurii virginei è minera part. vj. ad
part. j. coque in ovo philosophico ad tertiam vel
qvartam partem vacuo, bene figillato in rubed. ex-
trahe cum Sp. vin. abstrahe ad gummatis consisten-
tiam, cujus pars j. convertit part. x. auri in tinctu-
ram, quæ multiplicatur ante fermentationem cum
auro si primo novus Mercurius virgineus addatur,
utraqve coagulentur, extrahantur cum Spir. vin. &
deniqve super aurum projiciantur. Vel

Recipe. *Sacchari candidi electi, salis albisimi ex-*
siccati ana. q.v. affunde *spir. vin. ter rectificati* ad emi-
nentiam trium digitorum, putrefac in leni Balneo,
per octo dies, qvotidie ter, vel. 4. circumagitando de-
inde singulis libris pulverum superiorum adde tan-
tum,

„tum silicum alb. in furno laterum calcinat. destilla
 „primo. spirit. vini. 2. fortius spiritus reliquos, qui
 „solvunt laminas, vel calcem auri prius per 6. horas.
 „candefact. non autem liquat circuli. per 14. dies de-
 „stillat. per alembic. sang. coloris.

§. V.

Progredimur nunc ad aliorum experientissimo-
 rum Chemicorum ac Medicorum auri potabilis præ-
 parationes, nempe *Aurum potabile Quercetano Aurum*
vite dictum ex *Schroederi Pharmacop.*

Aliud per
 saccharum
 Saturni &
 Spir. Vini
 alcoholisa-
 tum.

„(1) Calcina Solem laminatum per cementat. (cum
 „Sale nitro) & reverbera. (2) Cementa per Sacha-
 „rum Saturni, super hac mixtura accende aliquo-
 „ties Spiritum vini alcoholisatum. Relictam mate-
 „riam circula (dies noctesque 14.) cum Spiritu vini
 „alcoholisato abstrahe, & affundendo novum Spiritum
 „vini alcoholisat: iterum circula & abstrahe, idque
 „repete, donec tota Auri substantia per Alembicum
 „efferatur. Separato menstruo remanebit Aurum
 „vitæ præstantissimum infundo. *Quercetan. Sala.*

§. VI.

Aliud, per
 acetum
 destilla-
 tum.

Aliud ejusdem *Quercetani Aurum vite* est seqv.
 „Ex calce Auri levisima & spongiosa elice Tincturam,
 „digerendo in Balneo Mariæ per acetum destillatum.
 „Tincturam hanc exalta, circulando cum Spiritu
 „Vini.

§. VII.

Aliud, per
 butyrum
 antimonii.

Aliud, per butyrum antimonii ex *Schroedero* sic
 „paratur: R. Calc. Sol. reverberat, conjunge cum
 „Oleo antimonii glaciali rectificato, digerendoque per
 „menssem extrahe tincturam rubicundam: quod si illud
 „oleum vicissim, seu secunda vice destilletur, aurum ele-

elevatur, in Spiritum vini solubilem, & hoc est *aurum* potabile.

§. VIII.

Aliud, per spiritum nitri bezoardicum ex Eodem: *Aliud, per*
 ℞. Aurum foliat. ac calcinat. solve in Spiritu Sal. nit. *spir. nitr.*
 Bezoardico rubicundo, abstrahetque menstruum calo- *bezoardi-*
 re lenissimo, (ne spiritus nimium prodeant) per *eum,*
 alembicum, vel phiolam oblongioris colli, usque ad
 pelliculam seu oleositatem. Hinc recens rubicundum,
 menstruum affunde, solve, abstrahet, similiter procedendo
 tertia vel quarta vice. Tandem hæc ipsa solutio
 Auri ex retorta igni fortiori destillatur, ut & Spiritus
 prodeant, quos affunde, iterum cohobando, donec
 nec ipsum aurum rubicundum instar rubini apparuerit.

§. IX.

Aliud, per oleum Saturni ex Eodem: ℞. Calc. Auri *Aliud, per*
 (per aquam Regiam vel argentum Vivum &c.) circula *oleum Sa-*
 aliquot dies, cum Oleo Saturni flavo; sic compagem *turmi.*
 Auri in liqvore solutam videbis.

§. X.

Aliud, per spiritum salis communis ex Eodem: *Aliud, per*
 ℞. Calcis Auri (Solutionem solis in Aqua Regia Ba- *spiritum*
 filii præcipit. cum Argento vivo) q. v. affunde spirit. *salis*
 Salis com. rectificat. digerendo extrahe tincturam, *comm.*
 corpore Auri albo remanente in fundo (quod est re-
 ducibile in Argentum fixum) tincturam exalta cum
 Spiritu Vini circulando, totiesque cohobando, donec
 cum spiritu vini per alembicum deducatur. *Kessler.*

§. XI.

Aliud, per essentiam salis communis ex Eodem: *Aliud, per*
 ℞. Aurum optime calcinat. (per Amalgama &c.) Af- *essentiam*
salis
 fun- *comm.*

„funde Quintam Essentiam seu Oleum (Balsamum)
 „Sal. com. ac extrahe (solve) s. a. Decantatis extra-
 „ctionibus (solutionibus) affunde Spiritum Vini optim.
 „rectificat. Sic Spiritus Vini animam Solis ad se trahet,
 „relicta Essentia Sal. com. infundo, quam separa-
 „Tincturam Auri in Balneo Mariæ à Spiritu Vini li-
 „bera. *Sala de Auro potabili.*

§. XII.

Aliud, per
 spiritum
 salis com-
 munis.

Aliud Billichii per spiritum salis comm. ex Eodem :
 „℞. (1) Calcina cum Aqva Regia ac præcipita. (2)
 „Reverbera cum floribus Sulph. & Argento vivo, ut
 „evadat pulvis instar boli armen. (3) Solve cum Spi-
 „ritu Vini rectificatiss. digerendo ac cohobando multo-
 „ties (20. & ultra) dein coagula abstrahendo. (4)
 „Solve in Spirit. Sal. com. digere dies aliquot (3) hinc
 „abstrahe.

§. XIII.

Aliud, per
 spiritum
 salis com-
 munis tar-
 tarisatum.

Aliud, per spiritum salis comm. tartarisat. ex Eodem :
 „Fiat Amalgama ℥j. Auri cum ℥vj. Argenti vivi,
 „more vulg superfluum Argentum vivum per corium
 „exprime, globulum restantem tere cum ana Sal.
 „Com. fusi, fac evaporare Argentum vivum, medio-
 „cri igne, salem abluere aqva calida, calcem Auri tere
 „fortiter cum ℥iij. Cinnabaris communis, pone in te-
 „gula fulminatoria (einer Treibscherven) cooperta
 „cum foramine, cimenta per 3. horas ad totalem usque
 „cinnabaris evaporationem, idque cementationis opus
 „5. aut 6. cum pari quantitate novi cinnabaris reitera
 „donec sc. Aurum in spongiam rubicundam attollatur.
 „(2) Extrahatur Tinctura per seq. Menstruum : ℞.
 „Spiritus Sal. com. Tartari parati (ut indicabitur cap.
 „de Tartaro vini) part. j. Spiritus Vini part. xij.
 „De stilla simul ex cucurb. Hunc Spiritum Vini Tar-
 tari-

tarifatam affunde calci five floribus Auri sublimatis,
& tingetur rubro colore, abstraha Spiritum Vini, re-
manebit pulvis coccineus, cujus vires innumeræ.

§. XIV.

Aliud, per oleum sulphuris ex Eodem : R. Calcis, ^{Aliud, per}
Auri q. v. affunde oleum Sulphur. p. c. ad emin- ^{oleum sul-}
tiam, digit. 7. abstraha, cohobando aliquoties, donec, ^{phuris.}
Aurum solvatur. Soluta tandem Auri affunde Spiri-
tum Vini rectificatis. ad emin. dig. 4. Oleo Sulphu-
ris non separato. Digere septim. (6) Hinc abstraha,
per alembicum Spiritum Vini, idque reitera, donec,
Aurum per alembicum elevetur. Hoc facto abstra-
hatur lenissime Spiritus Vini, ut maneat infundo li-
quor rubicundus,

§. XV.

Aliud, per spiritum manna ex Eodem : R. Calc., ^{Aliud, per,}
Auri fulminantem, redige in flores per peculiare, ^{spiritum}
aliquot instrumentum argenteum deauratum. Ex, ^{mannae,}
floribus extrahe tincturam, cum Spiritu mannæ, ab- ^{incisa}
straha ad consistentiam pro libitu.

§. XVI.

Aliud, per spiritus vitrioli volatilem, & vini tar- ^{Aliud, per}
ifatam, ex Eodem : R. Auri fulminantis probe edul- ^{spiritus}
cor. part. j. Spiritus Vitrioli volatilis part iv. (sunt, ^{vitrioli}
qui oleum Spiritus Vitrioli causticum, in quo salis, ^{volatilem,}
proprii pars 3. resoluta fit, adhibent, sed tale men- ^{& vini tar-}
struum naturæ nostræ inimicum est.) Digerantur in, ^{tarifatam,}
Balneo tepenti per 40. dies. Tinctum Spiritum rubi-
cundissimum & clarum separa per inclinationem, ab-
straha ad siccitatem, affunde Spiritum Vini, è vino,
Hispanico factum & Tartarifatam, & in calore lenif-
simo fiat extractio instar Rubini, tinctos Spiritus de-
stillata & ad aliquam consistentiam redige, vel pulveris,
for-

formam quem etiam à sapore Spiritus Vini poteris
 eluere aqv. still. vel dissolvere in quocunqve liqvo-
 appropriato. Nota: Si desit Spiritus Vitrioli volati-
 lis, tunc ejus loco Menstruum excellentissimum sub-
 stitue. ℞. Sal. communis Libr. i. Sal nitri ℥vj.
 destilla f. a. ℞. Hujus aqv. fortis part. iij. Spiritus
 Vini tantundem infunde Spiritum Vini in magna cu-
 curbita, quam statim occludes alembico suo, ebulli-
 unt enim illico commixti Spiritus & flavescunt, de-
 inde durante ebullitione rubedinem acquirunt, tan-
 dem eadem cessante menstruum subviride evadit, quod
 quidem nil peculiare possidet, nisi quod illius acredo
 facili negotio ab auro soluto elevatur, id quod adhi-
 bitis aliis aqvis Regiis fieri non potest.

§. XVII.

Aurum
 potabile
 Francisci
 Antonii.

Aurum potabile Anglicum *Francisci Antonii*, ex
Hartmanno. Primum dissolvatur Aurum purissimum
 in aqua regis f. a. (Aqua Regis fit ex aquæ fortis
 lib. una & salis Ammoniaci, unciis quatuor, simul
 per retortam in arena distillatis) Solutionem claram
 in capax vitrum effunde, quod sit colli amplioris, &
 guttatim infunde oleum tartari per deliquium factum,
 donec aqua Regis clara & alba evadat. Hoc signum
 cum apparet, calcem totam ad fundum descendisse,
 certum est. Sine quiescere per diem, & mane, li-
 quore ablato, calcem quater vel quinqvies aqua com-
 muni ablue, eamque lenissimo igne exsicca. Cave
 autem, ne calor sit excedens. Quam primum enim
 ignis calorem sentit calx, statim concipit flammam &
 in auras abit. Quare tutius est, in hypocausto vel
 aëre tantum exsiccare, diligenter spatula lignea agi-
 tando. Calci adde dimidiam partem sulphuris pul-
 verati, & simul misce, & in crucibulo per ignem pa-
 tentem

tentem sulphur deflagrare permittē, adhibendo in prin-
 cigio ignem lentum, & in fine per horam fortisfi-
 mum, ut calx quodammodo reverberetur, & tenuif-
 sima evadat, quam in phiala, optime clausa ad usum
 serva. Jam fiat *Spiritus urine*. ℞. Hominis sani,
 vinum bibentis, urinam, q. v. modice in cucurbita,
 bene clausa in fimo eqvino, vel alio loco calido per
 quadraginta dies digere. Putrefactione facta, distille-
 tur urina ex arena per alembicum, adhibito recipiente
 satis amplo, donec omnis humiditas destillata fuerit.
 Destillatum tertio rectificetur per cohobia à capite
 mortuo, ut exinde postea spiritus juste eleventur. Ex
 phiala igitur longioris colli cum suo alembico & re-
 cipiente, juncturis bene undiqvaqve clausis, in arena
 fiat destillatio, & elevabitur spiritus instar crystalli in
 alembicum, nulla concomitante aquea humiditate.
 Hæc destillatio continuanda, donec omnes Spiritus
 ascenderint. Quod sublimatione prodiit, aqua plui-
 ali destillata solvitur, & ex phiala, ut prius destilla-
 tur, idqve sexies repetitur, semper novam aquam
 pluvialem accipiendo. Hinc in phiala hermetice
 clausa per quindecim dies reconduntur crystalli, &
 digeruntur lento calore B. donec in liqvorem limpidi-
 simum abeant. Huic liqvori additur æqvum pondus
 Spir. Vini, ex bono vino facti & quam optime rectifi-
 cati, & simul in B. per duodecim dies digerantur &
 uniantur. Dein ℞. Calcem solis, & ei affunde men-
 strui è Spiritu Vini & urinæ facti, ut tres digitos emi-
 neat, in lento calore digere, donec sangvinis instar
 rubicundum evadat. Tinctura decantata & sæpius
 collecta in B. per dies Octo, ad duplo plures, digeri-
 tur, hinc lenissimo calore Spiritus solvens abstrahi-
 tur, adhuc semel cohobandus. Hinc remanet sal in
 fundo

„fundo cucurbitæ, in forma rubicundissimi olei, sva-
 „vem de se odorem spargens & in quolibet liqore re-
 „solubilis. Propterea hoc oleum Solis, veri succeda-
 „neum esse potest. Eandem solutionem si non in B. sed
 „arena distilles è retorta, post partem menstrui pri-
 „mam, cum reliqua ejus per alembicum transit tinctu-
 „ra Solis, rubicunda instar sanguinis, relicta in fundo
 „vasis terra nigra, arida, spongiosa, levi. Ipsum au-
 „tem menstruum, quod cum tinctura Solis prodiit, per
 „B. tepidum separandum est, ut oleum Solis infundo
 „restitans, seorsim asservari possit. Hoc est illud au-
 „rum potabile, quod in Anglia habetur apud Franc.
 „Antonium Medicum Londinensem, unde sæpius in
 „Germaniam & alia loca allatum fuit. Cujus guttæ
 „quatuor ad octo quocunqve etiam modo exhibitæ,
 „vires mirifice reficiunt, atqve instaurant, & contra
 „quemvis morbum agunt, plerumqve per sudorem
 „evacuando licet nonnunquam per singula emunctoria
 „noxia expellant.

§. XVIII.

Aliud An-
glicum,

Aliud ejusdem Autoris ex Schroedero est seqv.
 „Aurum purgetur, (bis) per antimonium. Hinc cal-
 „cinetur cum Mercurio & Sulphure, extrahaturqve cum
 „sulphure Saturni.

§. XIX.

Aliud ex
Hartman-
no.

„Alius modus ex *Hartmanno*. Aurum laminatum
 „in spiritu salis solve, & abstrahere menstruum, remane-
 „bit calx infundo. Cui affunde aliud menstruum, ex
 „spiritu vini optime rectificato & sale urinæ paratum
 „per digestionem quindecim dierum. A quo aurum
 „ita solvitur, ut per alembicum cum menstruo simul
 „destillari possit in arena. Facta destillatione men-
 „stru-

struum leni B. calore separetur, tinctura Solis in fundo,,
remanente.

§. XX.

Auri potabilis præparatio ex *Mynsichto* sic se habet: Aurum,
potabile
Mynsichti,
℞. Aurum Hungaricum, apprimè per stibium & ful-
men præparatum, sine illud in tenuissimam laminam
per aurifabrum duci, postmodum resolve per bonum
& optimè rectificatum salis oleum, veris solummodo
Chymicis notum, & post solutionem illud per alembi-
cum abstrahe, tunc in fundo flavissimam solis calcem
reperis. Hanc recipe, & vasi vitreo inde, & tantum
olei Cinnamomi suffunde, ut fiat mixtura pulti simil-
lima, & in puncto materiam nigrescere & effervesce-
re videbis: tunc habe ad manus bonum vini spiritum,
singulariter rectificatum, & à tartaro Sophorum im-
prægnatum de illo aliquantum suffunde super eandem
materiam, usque ad latam minoris digiti eminentiam,
& continuo spiritus extrahet Solis animam pulcherri-
mam & auro simillimam, & quando pro quantitate,
mensuræ nihil magis accrescit tincturæ, tunc Spiri-
tum tinctum effunde, & alium recentem infunde, &
hunc laborem toties repete, donec spiritus tingendi
virtute destituatur. Remanentem Solis calcem resol-
ve denuo à novo, recenti Salis oleo, & procede, ut
prima vice, repetendo & continuando usque dum re-
solvatur totum corpus, & fiat liqvor potabilis: post
id circulatur hic liqvor Solis Aromaticus, ut acrimo-
nia ol. salis evanescat, quæ ipsa tamen vel relicta cum
Spiritu Vini profecto nihil nocet. Et hæc est prima
solutio facta absque corrosivis, quæ in æternum à ne-
mine potest in aurum naturale reduci.

§. XXI.

Aliud,
Schræde-
ro oleum
auri voca-
tum.

Aliud aurum potabile, sub nomine olei auri Schræderi refert Jungkenius Chym. experim. p. 361. seq. Elixivieturè terra pingvi (v. g. marga) saporem salisum. » sum præ se ferente, super quam crescit trifolium & » similes herbæ pingves, non profunde in terra existente, » ut sic spiritu Mundi eo melius sit imprægnata, Sal, » aqua pluviali martiali, & evaporatione inspissetur, ac » purificetur, aliquoties solvendo. Ex hoc Sale formen- » tur globuli, cum terra pingvi, destilleturque spiritus per » retortam, & spiritus egressus, rectificetur. Hinc » elixivietur Sal è capite mortuo, ejusque pars addatur » Spiritui rectificato. Sic habes menstruum, quod solvit » aurum foliatum. spiritum dictum superaffunde Auro » foliato, stet ita aliquandiu, ut solutio penitus per- » agatur, attrahaturque sal ex aëre (quo diutius stare » permittitur eo melius est). Tandem abstrahè aliquoties » spiritum Vini rectificatum, modico Salis Urinae volatilis » acuatam, vel spiritu Salis armoniaci, stet ita aliquan- » diu, & menstruum colorabitur, ac supernabit. » Oleum rubicundum, quod per Balneum Mariæ abstra- » hatur, & separetur à menstruo. Si hæc operatio in- » stituitur Mense Martio, ubi spiritus mundi in macro- » cosmo maxime viget, & vegetat, erit eo efficacior.

§. XXII.

Aliud
Clauderi.

Aliud Clauderi ex eodem Jungkenio p. 366. R. Foliorum » auri finisimi, per Antimonium purificati, q. l. five un- » ciam unam: adde Fuliginis splendentis è furno uncias » duas, terantur in mortario lapideo, per unum aut » alterum diem, & quo diutius continuatur tritura, eo » melius erit, quia sic incalescunt mixta, & ita Sal Fuli- » ginis potentius penetrat particulas Auri resolvendas, infi- » mul-

mulque *Sal Aëris* ab incalescentia attrahitur. Postea,,
 super affundatur *Essentia è fuligine, quam Alexipharma-,,*
cam vocavi, ad eminentiam duorum digitorum in,,
 vitro probe clauso, aliquoties agitando; maneant,,
 vero ita aliquot septimanis, ut virtus salina sese magis,,
 magisque uniat Auro resoluta, ac illud absorbeat;,,
 Tunc addatur adhuc totidem *Fuliginis pulverisata splen-,,*
dentis. q. f. ad deglutendam humiditatem. Dehinc,,
 immittatur crucibulo optimè munito, impona-,,
 turque fornaci figulinæ, ut per violentum hunc-,,
 ce ac durum calcinationis actualis cuneum, du-,,
 rus ille & ferè *Gordius Solis nodus* aperiatur. Exem-,,
 ptæ *Massæ calcinatæ*, affundatur denuo *Essentia Alc-,,*
ximarpharmaca, q. f. ad eminentiam 2. vel 3. digito-,,
 rum, relinquaturque sic per tempus *pro connubio eo,,*
firmiore stabiliendo, & tandem filtretur per chartam.„

§. XXIII.

Aliud, autore *Febure,* est sequens: *Rz. Auri per,,* Aliud Fe-
bure,
Antimonium fusi & in tenues lamellas diducti ℥β. im,,
 mittantur hæ cucurbitæ vitreæ, addanturque *Nitri,,*
purissimi, Aluminis, ana ℥x. Salis communis purissimi ℥v.,,
 affunde his *Aquæ pluvie destillatæ ℔. v.* tum vitro in,,
 arena posito coquantur, donec omnia cum Auro,,
 soluta sint, *id quod color Aquæ flavus indicat,* neque,,
 Aurum infundo resideat, tum sensim aquam exhalari,,
 permittite, ad siccitatem usque, sic in fundo relinqui-,,
 tur *massa salina,* cum Auro in ea disperso & dila-,,
 tato. *Hanc massam contere in pulverem, huncque,,*
 phiolæ immitte, eiqve super affunde *Alcohol vini,,*
ut tres latos digitos emineat: Phiolam probe occlu-,,
 sam calore cinerum digere, & intra breve tempus,,
 tres videlicet dies, tingetur Spiritus; hic tinctus fil-,,
 tretur, & recens affundatur, ac, ut ab initio, digera-,,
 tur;„

», tur: Et labor hic ter vel quater reiteretur, donec nul-
 », lum alcohol vini amplius tingi velit; quo facto omnem
 », spiritum tinctum, & filtratum cucurbitæ recenti
 », immitte, & in M. B. tres spiritus partes abstrahe,
 », sic in fundo remanebit Aurum, potabile factum, & in
 », tantum reclusum, ut corpori humano applicatum vi-
 », res satis conspicuas exferat; id quod gustus saltem
 », denotare videtur, austeritate astrictiva aliqualiter
 », conspicuus. Dosis ejus à guttis v. ad x.

§. XXIV.

Aliud ex
 Jungke-
 nio,

Aliud ex Exp.^{mi} Jungkenii Chym. exper. p. 368.
 », ℞. Salis urinae volatilis ex recenti urina inspissata,
 », destillati, nec non Salis Urinae fixi, ex ejusdem Urinae
 », inspissatae, & in Sal volatile destillatae, remanentia
 », facti, ana ℥ iiii. Spiritus Urinae volatilis ex urina prius
 », putrefacta destillati & rectificati ℔ j. Hac commixta,
 », destillentur ex phiola, vel cucurbita praesta, repetitis
 », cohobiis, donec omnia probe unita ascendant.
 », Spiritui huic adde aequale pondus Spir. Vini rectificati &
 », alcoholisati; ac circulando uniantur; Sic paratum ha-
 », bebis menstruum, mediante quo, ex vite facta Auri
 », calce vel croco, extrahes Tincturam Auri non ineffica-
 », cem, solventis saltem ratione, quippe hoc in spirituum
 », vel nervorum aut cerebri morbis egregiam praestat
 », operam. Dosi gutt. xx, vel xxx, & ultra, cum vehi-
 », culo idoneo,

§. XXV.

Tinctura
 Auri
 Zwelfferi,

», Tinctura Auri Zwelfferi Mant. Sp. p. l. c. l. est sequens:
 », Solve Aurum cum Spiritu Salis, à phlegmate tantum
 », liberato, non totaliter rectificato, ne separetur sal
 », essentialis. Ab Auro soluto evoca menstruum per
 », Balneum Mariae. Auri residuo affunde recens men-
 », stru-

struum, seu Spiritum Salis iterumque abstrahe, idque
 ter quaterve, dum videris Aurum ad latera cucurbitæ
 elevari; tunc redde residuo in cucurbita Auro tantum
 de destillato liqore, ut dissolvatur, atque commo
 de transfundi possit in cornutam, seu parvam retor
 tam, cumque adaptato recipiente, & juncturis luto
 probè munitis, primò igne arenæ leni, fortiori post
 modum, urge; dum cum liqore transeat, quantum
 Auri dissolutum aut volatilisatum fuerit. Aurum re
 siduum à destillatione in retorta, rursus eadem operâ
 solvatur, & ab eo Spiritus Salis recens abstrahatur,
 donec totaliter, vel maxima parte discontinuatum,
 transferit. Ab hoc liqore aureo, per Mariæ Balneum
 separa de menstruo id, quod rarius est, ut remaneat
 liqor crassus; cui instillabis Spiritum Vini Spiritu
 ficco Urinæ animatum, & præcipitabitur corpus Auri,
 instar calcis albæ. Quando nihil amplius cadit, fun
 dumque petit, sine calcem residere, ut per inclinatio
 nem liqorem decantare possis; ab hocque Spiritum
 vini destillatione leni separa, & novum Spiritum ani
 matum liqori instilla, ut & residuum corpus Auri
 præcipitetur. Tunc separatâ calce præcipitata, inde
 liqorem cucurbitæ vitreæ, & calore cinerum seu,
 arenæ lenissimo destilla, donec striæ spiritus vini ad
 latera cucurbitæ appareant rubicundæ. Nam signum
 est, unum altero, seu spiritum sulphure, secundum
 appetitum naturæ, esse satiatur. Sicque Tinctura,
 five essentia Auri in fundo cucurbitæ rubicundissima
 apparebit, magnarum virium; quæ addito pauxillo,
 spiritus vini, è vitro seu cucurbita saltem eluenda,
 ne quicquam de illa pereat, aut lateribus cucurbitæ
 in effusione, inutiliter agglutinatum in residuo hæ
 rens maneat. Servetur, tanquam pretiosissimum.

„medicamentum, in morbis omnibus desperatis, sub
 „dosi trium vel quatuor guttularum in uno vel altero
 „cochleari vini, vel alio appropriato vehiculo, exhi-
 „bendum. Notandum: quod apparentibus striis ru-
 „bris, si in retorta ultima destillatio institueretur, tota
 „anima, sive Sulphur Solis, seu Tinctura, verum pau-
 „cissima in quantitate (aliquot saltem guttularum, quæ
 „ipsæ tamen non parum spiritus vini præpositi rubi-
 „cundissimo colore imbuerent) transiret, & in spiri-
 „tum vini necessario præponendum stillaret. Ast cum
 „Tinctura hæc sit pretiosa, atque de ea lateribus vitri
 „multum adhæsulum, quod propter exilem quantita-
 „tem sui, in vas recipiens præpositum transire vix
 „posset, consultius est, ut destillatio in alembico insti-
 „tuatur, & apparentibus striis rubris, à destillatione
 „statim desistatur, quo residuum sulphur, seu anima
 „Solis, rectificatissimi spiritus Vini particula dilui,
 „aut potius elui queat, aut sine ulteriore destillatione
 „usui asservari. Nam sulphur, seu Tinctura Solis per se
 „in Medicinam non cederet utiliter ob summam sui
 „activitatem, nisi proportionato vini spiritui sit unita.

auri pota-
 bilis aug-
 mentatio.

„Augmentatur quoque Tinctura auri oleis Martis,
 „Veneris, Antimonii, Vitrioli, &c. Sic etiam fit incre-
 „mentum *Tinctura Auri* per Regulum Antimonii puris-
 „simum, Soli junctum, digestum, & Spiritu Salis, vel
 „Veneris, extractum, utpote: ℞. Auri purissimi ℥β.
 „Regul. Antimonii stellati ℥iv. Liqvesiant in crucibulo
 „igne forti, liqvesacta, effundantur, inque pulverem
 „subtilem redacta, eo usque in arena calcinentur, do-
 „nec rubedine perfundantur, vel in pulverem rubrum
 „convertantur. Hoc ex pulvere, menstruo supra dicto,
 „spiritu nimirum Salis, vel Veneris, Tinctura elegans
 „elicitur; quæ tandem, cum spiritu vini animato ira-
 „ela-

elaboranda est, ut cedat in Essentiam sive arcanum, præstantissimum. Augmentationes enim Tincturæ Solis per Sulphura Solaria, ex Marcasitis, Antimonio, Marte, Venere, sunt veluti transplantationes, seu insitiones; non aliter, ac si ramus nobilioris arboris, ejusque fructiferæ, ignobiliori trunco, seu arbori infœcundæ, inferatur. Sic aurificatur Spiritus Vitrioli Martis vel Veneris per sulphur ex Marcasitis Solaribus, communi modo, per aquam Regiam saltem, extractum. Si Spiritus quatuor partes sulphuris uni parti affusæ, horis xxiiij. vel duabus diebus, digerantur, efficiuntur Crystalli Rubinis similes, qui Spiritu Vini rectificato porro extracti, in Panaceam abeunt, non aspernendam.

§. XXVI.

Aliam talem *essentia auri* descriptionem idem *Zwvelfferus* nobis cit. tr. suppeditat sequentem: ꝛ. Auri puriss. Antimon. purgati ℥ij. solvantur in Spiritus Salis opt. rectificati suff. q. quoad totaliter solutum sit. Solutioni huic infunde guttatim Spiritus Microcosmi, seu salis microcosmi veri, id est, Urinæ, debitè parati, quousque strepitus non audiatur, isque totaliter cesset. Solutio hæc, unà cum præcipitato Auro immittatur alembico vitreo, & per Mariæ Balneum destillando abstrahatur tota humiditas; quæ insipida erit: quo factò, collocetur cucurbita cum residuo sale & Auro in Arenam deturque ignis per gradus, donec sublimetur tota illa salina substantia, aurum secum elevans ad capitellum. Peracta sublimatione asserveretur Sal iste sublimatus; cui potior pars Auri soluti essentialiter inhæret, in vitro probe clauso. Aurum vero à sublimatione prima relictum, ac remanens, novo denuo solvatur Spiritu Salis, ac pari modo cum Sale, vel

Alia
Zwvelfferi.

„vel Spiritu Sicco Urinæ præcipitetur, & evocatâ,
 „destillationis medio, humiditate aquea, in Mariæ Bal-
 „neo residuum igne arenæ sublimetur, & quidem
 „ultimo forti, ut cucurbita inferius candeat. Atque
 „hæc solutio Auri à sublimationibus residui, eademque
 „præcipitatio, humiditatisque abstractio, & salis sub-
 „limatio (vehementis secum aurum) tot iteranda est
 „vicibus, usque dum integrum fere Aurum volatilisa-
 „tum & spirituale factum fuerit. Hinc sublimatus sal
 „omnis, affusa suff. quant. aquæ simplicis solvatur, ut
 „Aurum denuo ab adjuncto sale liberetur; pulvisculus
 „vero Solaris, fundum petens, probe edulcoretur.
 „Ex hoc tandem edulcorato pulvisculo Auri beneficio
 „spiritûs vini ad summum rectificati, sale tamen, vel
 „Spiritu microcosmi animati, extrahatur Tinctura
 „iterato, quousque nihil amplius de tinctura conspici-
 „atur. Tincti spiritûs omnes & junctim in Mariæ Bal-
 „neo ad oleitatem abstrahantur, ut liquor rubicun-
 „dus remaneat, pretiosus, qui asservandus, ac morbis
 „deploratis opponendus.

§. XXVII.

Aurum
 potabile
 Basilii Va-
 lentini,

Agmen harum præparationum tandem claudant
 „illæ *Basilii Valentini ex Schrædero* sequentes: ℞. Au-
 „ri per amalgama calcinati part. j. solve digerendo
 „in aqua regia ammoniacata (vide in sale nitro aquam
 „regiam Basilii) vel in aqua regia salina, (id est sale
 „communi acuata) part. iij. hinc depleatur solutio, re-
 „stitantique solis calci denuo aqua illa solvens affunda-
 „tur &c. donec penitus soluta calx sit: Solutiones di-
 „gere in Mariæ Balneo, ut subsideant feces, quas se-
 „para. Solutionem defecatam digere iterum in Mariæ
 „Balneo dies noctesque ix. Hinc abstrahe aquam
 „regiam ad oleitatem, abstractam aquam affunde vicis-
 „sim,

fim, impræгнаque calcem cohobationibus tantisper
 repetitis, donec liquor fere insipidus extillarit. Tum
 affunde novam aquam regiam, impræгнаque denuo,
 ut dictum, in arena, idque tantisper, donec aurum
 per alembicum penitus transportatum sit. (Nota:
cum singulis destillationibus ignis est augendus.) Tandem,
 abstrahe per Mariæ Balneum ad oleitatem, repona-
 turque ad crystallifandum sec. artem. Hinc ꝑ. cry-
 stallorum Solis part. j. mercurii vivi purgati part. iij.
 agitato optime, sic apparebunt colores, subsidebitque
 amalgama. Exhalet mercurius & restabit pulvis
 Solis purpureus in aceto destillato solubilis, qui tingit,
 subito, instar sanguinis. Ex hoc pulvere extrahe sec. ar-
 tem tincturam rubicundam cum spiritu vini, qui cum
 spiritu salis communis mixtus & dulcificatus sit (vide
 spir. sal. comm. dulcem, ac aquam temperatam Basil.
 in spiritu vini) donec menstruum ulterius non figa-
 tur, & corpus album reliquum sit.

Paulo secus ex manuscripto testamento *Basilii*
Schræderus Tincturam hanc sequentibus exhibet:
 (1) Purga aurum per antimonium. (2) Calcina,
 id est, solve purgatum aurum in aqua regia, coa-
 gulaque. (3) Volatilisa cum spiritu salis communis
 acuato, per spiritum draconis (salis ammoniaci) vide
 supra. (4) Præcipita cum oleo tartari, vel quod me-
 lius, per abstractionem lentam. (5) Reverbera cum
 floribus tartari (vide supra) (6) Extrahe tart. Solis,
 per spiritum vini igneum, & spiritum salis communis.
 (7) Digere extractum sulphuris & solve denuo in mer-
 curio philosophorum, vel in aqua regia dicta. (8)
 Volatilisa cum spiritu vini.

Ex hisce usque huc allatis præparationibus patet, quantum operæ collocaverint, & quos modos excogitaverint Dædali hi Chimici pro impetrandis auri tincturis, seu auris potabilibus. De his tenue nostrum iudicium subjungere cupientes, egregias condiciones afferentem vidimus Experientissimum *Ettmüllerum* in suo Commentario Ludoviciano p. 499. sequentia præcipientem. Justum iudicium de Solaribus ferendo, volens tres condiciones ratione usus medici probe consideret, quarum prima est, ut observet, an corpus solare magis vel minus sit reclusum, adeoque substantia ejus sulphurea extraversa. Secus enim aurum in corporali substantia est sine efficacia, aut si eam habet, nulla erit alia, nisi ut saturet alia acida se solventia, quod sane non impossibile, cum hypochondriaco-melancholici observati sint (teste *Moeglin* in scripto suo, *Aurum vellus* intitulo, in quo tincturam solarem ex terra solari parandam habet) globum ex auro deglutientes, successive absumentes. Interim cum eundem scopum, nempe saturandi acidum peregrinum suppleant martialia, hinc non opus erit, ad solaria confugere. Adeo ergo genuina est *Paracelsi* epicrasis, primum dicentis gradum præparandi aurum, ita ut reddatur volatile, esse, reddere illud irreducibile. Secunda conditio observanda est, ut consideretur, quale menstruum, & quomodo adhibitum in præparatione solis fuerit; pro indole namque menstrui, itemque pro apparenti hinc tinctura, præparationes & vires solarium variant, & tincturæ solares non tam ex sole, quam plerumque ex spiritu urinæ, falis &c. originem ducunt. Tandem tertia consideretur, nempe ipsorum menstruorum, à quibus

Ettmüller
conditio-
nes, pro
iudicio de
his feren-
do.

qvibus sol tractatur, ingressus in corpus solis, exque,,
hoc emergens nova textura, novumque concretum,,
qvæ textura in causa est, ut solaris subinde vires pe-,,
culiæres, distinctas à menstruorum pariter ac solis,,
viribus habeant, & nunc in corpus aluminosum trans-,,
euntia styptica, nunc ratione salis, cum quo tracta-,,
tum est aurum, laxantem, qvalem & habet aurum,,
fulminans, potestatem acquirant.

Qvam *Autor* nominat efficaciam auri, saturandi
acida, hanc in *Schrædero dilucidato* p. 231. exponit, &
de metallis in genere inquit, qvod illa passive sese
habeant ad salia corrosiva, sive acida nostri corporis,
qvæ salia, aggrediendo metalla, amittunt acrimoniam,
eadem solvendo, & ita *metalla pulverisata passive esse*
utilia, & passive convenire, qvatenus patiuntur, ut
eadem sal corrosivum acidum in primis viis, & spiri-
tus acidi corrosivi adgrediantur.

Dein obiter notamus, textum *Ettmullerianum* hic
fuisse mancum, & à nobis ex prælectionibus B. Viri,
qvæ possidemus, MStis suppletum. Verborum enim
qvæ in allegato hoc typis exscripto tractatu extant,
cum hypochondriaco melancholicis id observatum sinit,
nullum esse sensum, qvivis intelligit. Textus ergo
est quem nos retulimus, cum verbis omisiss, *globum*
ex auro deglutientes, successively absorbentes.

§. XXIX.

Potissimi ergo Chemicorum *extractioni* præmit-
tunt Solis *reclusionem*, ita, ut sulphurea hujus substantia
extravertatur, verbo, uti obtineatur *sulphur* aliquod
Solare bonæ notæ, tanquam principium coloris, &
consequenter Tincturæ radicativum, uti ab Ill. *Vve-*
delio pharmac. in art. form. red. p. 233. vocatur. Ergo

Extractioni à pluri-
mis præ-
mittitur
solis re-
clusio,

clave opus erat ad hanc reclusionem instituendam, seu *menstruo* quodam, à variis vario adhibito.

pro qua
non datur
menstruū
universale

Extiterè eqvidem à *Paracelsi* temporibus & hodie adhuc extant, qui vano ausu monarchicum quendam meditati sunt statum, & *menstruum universale*, seu *alcahest* quoddam obtentum jactitant, cui, ceu regi omnia essent ad nutum. Tentarunt ergo, pro eodem impetrando, permulta naturalia, sal aeris universale, seu aviculam Hermetis, & filium Solis; rorem majalem; nivem; pluvias martiales; aquas tonitruales; nitrum; vitriolum; tartarum; urinam; mineras martis solares; argenti rubri seu auri rubicundi rudis, sive immaturi (quas per famosum illud *electrum minerale immaturum* intelligi vult *Zwelfferus* Mantissæ Spagyric. p. 332.) cinnabarim nativam; marcasitas; bismuthum; antimonium, mercurium vivum, & quid non. Sed recte Ill. *Vvedelius* cit. loc. p. 243. „inquit: plena de eo recentiorum sunt scripta, sed „plena nomine, vacua re, laudibus plena, opere egena, fusiusque ostendit, impossibile esse, & rationi adversum, tale dari. Quin sciscitare *Eidem* lubet, in quonam vase asservari possit universale hoc menstruum? Si enim vitrum dixeris, jamtum præsto esse universalitatis exemptionem.

sed parti-
culare,
non unū,
qvalia,

Qua de re cum secundum Ill. *ConRINGIUM* de Hermetic. medic. p. 289. uno liqore omnia solvere velle, perinde videatur, atque unum ignis gradum ad omnia adhibere, ea propter alii rectius edocti, suumque cuique tribuentes, auro etiam solvendo peculiarium menstrua adjudicavere.

Tileman-
ni,

Tale ergo menstruum modo è rore, nive, aqua pluviali aut tonitruali; modo è terris nigris, unctuosis, sulphureis, salinis, nitrosis aut vitriolicis; modo

ex

ex mineris auri immaturi accersunt Experimenta
Tilemanniana memorata, manna etiam, melle, & ace-
 to destillato in auxilium vocatis. Priora menstrua
 illa, insipida alias vocata, non inutiliter adhiberi,
 & in communi illo aeris promptuario reperiendum
 esse sal ad aurum potabile conficiendum accommo-
 dum, testatur experientia, & authoritas *Langelotti*,
 qui, tritus, per molam philosophicam instituendi, &
 14. dies noctesque continuandi, beneficio aurum foli-
 atum in pulverem fusco subnigrum impalpabilem
 convertit, & ex hoc, per retortam planam, igneque
 arenæ, per gradus augendo elicit paucas, sed rubi-
 cundissimas guttas, quæ vel per se, vel cum spiritu
 vini tartarifato digestæ, verum ipsi credebantur ex-
 hibere aurum potabile. Cui jungendus est *P. Borellus*,
 qui ex spiritu roris, juxta *Sendiavogii* doctrinam pa-
 rato, menstruum obtinuit, aurum intra paucas ho-
 ras amice solvens, quod menstruum cent. I. observ.
 6.ta p. XI.^{ma} permagnis ornat elogiis. Consentientes
 in his habet, (ut alios, per quam multos, taceamus)
 & *Fried. Hoffmannum* in Clave Schræderiana, & Cele-
 berrimum *Ettmüllerum*, in Schræderi dilucidati mine-
 ralogia p. 233. Hic etiam p. seqv. 234. tale hoc red-
 dit magis tale, in consortium vocata minera solari
 Ungarica, ex quibus junctis sequens parat men-
 struum: ℞. Mineram solarem Ungaricam in filice,
 repertam, in crucibulo prius ignitam, & in spiritu
 vini extinctam, quod aliquoties repetatur, pulverisa,
 & sequens menstruum affunde. ℞. Roris majalis ex
 tritico collecti, quantum vis, stent in digestionem vel
 putrefactionem in fimo equino per 4. septimanas, fil-
 tretur, & destilletur per Mariæ balneum phlegma,
 in fundo remanens est liquor salinus rubicundus, qui

Lange-
lotti,

Ettmül-
leri,

» per retortam pellitur igne aperto. Hinc ascendit (1)
 » Spiritus seorsim colligendus. (2) Oleum & sal vo-
 » latile. Prior spiritus subtilis extrahit tincturam auri.
 » Oleum vero acre & sal volatile corpus corrodit & sol-
 » vit, quod probe observandum, ne sal & oleum cum
 » spiritu misceantur, alias enim acquiritur non extractio,
 » sed solutio. Spiritus hic in tinctura auri iterum ab-
 » strahatur, remanente essentia liqvida, cujus dosis sunt
 » guttæ VI. ad X. Idem Experientissimus hic Vir, imo
 » melius quid sperat ex eadem minera, spiritui mannæ
 » addita.

Lange-
 lotti Ex-
 perimen-
 tum aliud.

Quemadmodum vero & hanc ipsam mannam
 cum rore sociat *Tilemannus* Experimento I.^{mo}; ita &
 Spiritum nivis, pro eodem scopo, cum *Tilemanno* ad-
 hibuit modo laudatus *Langelottus*, de quo *Th. Bartho-*
linus Cent. III.^{ta} epistol. p. 256. hujus verba refert se-
 » quentia: Alia potius, & forsitan gratiora Tibi poteram
 » his addere, de auro quodam potabili, magnarum
 » omnino virium, beneficio spiritus nivis parando:
 » Eam nempe *ἀντιδότης* loco debebam eruditissimis Tuis
 » de nive commentationibus: & certo missurus eram,
 » ut ipse, perfacili digestionis labore in Musæo id tuo
 » præparare posses, si nivis copia præsto fuisset.

Blanda
 hæc præ-
 stant sæpe
 fortiori-
 bus,

» Atque de his, ut & spiritibus acidiusculis è man-
 » na, melle & saccharo eductis non sine ratione cum
 » Ill. *Vvedelio* pharmac. in art. form. redactæ p. 229.
 » potest dici, quod successiva, lenta, ac blanda hac
 » sua actione præstent sæpe numero fortioribus, quæ
 » majori impetu concreta aggrediuntur, & *seipsa* hoc
 » pacto *destruunt*, cum illa, è diverso, poris se insinu-
 » ando, penitius eviscerent corpora, & virtutes *emendi-*
 » *cando* quasi, præsentius auferant, quam violento jussu.
 » Unde etiam Illustris Vir in suis euporistis medicamen-
 » tis

tis MS. tis aurum tale potabile parare docet ex auro fulminante cum spiritu mannæ extracto.

Spiritus quoque terrarum sulphurearum, Salinarum ac mineralium, cum primis terræ Hausensis Hasfiacæ, aut minerarum ipsarum auri immaturi multum in his valere, constat. Per *rosam albam efflorescentem* Experim XII. *Tilemannus* innuit spiritum vel *fumum album* è minera proditurum, qui deinde fixatur in *mercurium philosophorum rubrum* (quæ est *rosa rubra efflorescens*) secundum methodum Experimento sequente indicatam. Et quando huic, eodem in Experimento, jungitur mercurius virgineus, tunc idem fit, quod præcipit *Zwelfferus* Mantisf. Spagyric. p. 331. cum spiritu è marcasita aurea, modo ibidem adducto, prolecto, quem, refert, aurum non tantum amicabiliter soluturum, verum & eundem cum mercurio vulgi nativo virgineo, vel etiam antimonii in *mercurium duplicatum* seu *Rebus philosophorum* abiturum prorsus confidit. Cui ibidem jungit spiritum ex nativo & naturali auro (*dem Wasch-Gold*) eodem modo parandum.

§. XXX.

Quæ nunc à §. V^{to} ad §. XXVIII. inclusive afferuntur auri potabilis præparationes, ad unum fere omnes *primo* aurum in calcem redigunt, & eo magis porosam tenuem atque expansam reddunt ejus substantiam, quo ulterius *solventi*, vel etiam *extrahenti* menstruo, ad hujus vires adipiscendas, eo liberior fit aditus & introitus. Hoc fine adhibent alii *viam siccam*, alii *viam humidam*. Illam, per cementationes, atque reverberationes auri cum salibus nitri, saturni, communi, adhibito quoque quandoque tum amalga-

Delucidatio §§. V-XXVIII. generalis.

mate mercuriali, uti hujus sal acidum eo potentius recludat aurum; tum cinnabari nativa communi, ut hujus corporis mercurius, salibus antedictis, quasi resuscitatus etiam suo in his fungatur officio, non neglectis etiam, tam sulphure communi pulverisato, uti hujus acidum in partem auxilii quoque veniat; quam tritu porro cum fuligine, ut tum hujus, tum aeris sal auri substantiam recludat, relusamque expandat. *Hac vero, via humida* qui utuntur, varia, quoque eligunt menstrua, aquam nempe regiam, spiritum & oleum, seu, quintam essentiam ipsis vocatam, salis communis; spiritum è sale terræ pingvis destillatum, & cum eodem sale maritatum, aquam tandem pluviam destillatam, & cum nitro, alumine & sale communi coctam.

Secundo, auri calcem, sic paratam alii immediate solvere, aut extrahere etiam pertentant, modo eandem digerendo ac circulando cum spiritu vini alcoholisato; nunc cum oleo glaciali, seu butyro antimonii; iterum cum spiritu nitri dezoardico; modo cum oleo saturni flavo; Denuo cum spiritu vini tartarificato; iterum cum spiritu mannæ; nunc cum sulphure saturni. id est, oleo vel spiritu ejusdem; modo cum spiritu vini, sale urinæ, vel fixo, vel volatili, vel utroque simul, vel etiam spiritu salis ammoniaci acuato; nec non cum essentia fuliginis alexipharmaca. Alii autem feliciores in his progressus sibi promittunt, quando, verbi causa, §. antecedente X.^{mo} calx aurea affuso spiritu salis rectificato digeritur, extrahitur tinctura, & hæc tandem cum spiritu vini circulando exaltatur, & per alembicum deducitur; Aut, è diverso, §. XII.^{mo} solutio solis cum spiritu vini facta, & inspissata, cum spiritu salis solvitur de-
nuo

nuo ac digeritur. Idem fit §. XIV.^{mo} beneficio olei sulphuris & spiritus vini; & §. XVI.^{mo} ope spiritus vitrioli volatilis & spiritus vini tartarifati; §. seq. XVII.^{mo} auxilio spiritus urinæ & spiritus vini, & sic in cæteris.

§. XXXI.

Non molestum eqvidem nobis foret, per singulas, hisce thesibus comprehensas, ire præparationes, atqve ea adducere, quæ sigillatim ad has, aut illas, aut istas forent monenda, nisi operam nostram, bonam partem, in his laudabili industria anteverterit exacti judicii vir, *Fridericus Hoffmannus* in suis, jamtum laudatis, in Pharmacopœiam Schrœderianam pereruditis annotationibus, quas sub *Clavis* pharmaceuticæ Schrœderianæ nomine evulgavit. Qua de re Benevolum Lectorem, ad harum lib. III. cap. IX. §. XXVII. p. 210. seqq. volumus amandatum, ea saltem addituri, quæ in his non inveniuntur.

§. nempe XVI. pro auro potabili parando non opus est adhibere aurum fulminans *probe edulcoratum*, sed tantummodo *aurum depuratum foliatum*. Quid enim juvat, edulcorato auro fulminanti affundere spiritum vitrioli volatilem, cum hac ratione pristinum acidum corrodens calci huic denuo addatur. Confirmat idem substituendum huic, si desit, menstruum, aquæ fortis, ex sale communi & sale nitri paratum, eadem in thesi memoratum.

§. XVIII. adductum *aurum potabile Franc. Antonii* quamvis *Schrœderus* nominet *genuinum*, & adeo *decantatum Londinense*, & vel ea propter ingratiis propemodum evulgatum; hujus tamen descriptionem *B. Ettmüllerus* Schrœd. dilucidat mineralog. p. 235. nominat *satis crudam*, & ipsam illam *Antonii*, dicit,

Monenda specialia ad præparationes aurorum potabiliū.

§. XVI. ex Schrœdero.

§. XVIII. Franc. Antonii.

nondum perfecte esse cognitam. Aliam vero satis elegantem, inquit, suppeditare *Salam* Chrysiologiae suae part. II. da pag. 223.

Mynsichti
§. XX.

Mynsichti porro, quamvis his in studiis viri multum versati lapsus nulla ratione est excusandus, qui, §. XX. adducta auri sui potabilis preparatione, bonum & optime rectificatum salis oleum suum, verisque solummodo Chymicis notum, non pro corrosivo habet, cum tamen acrimoniam hujus menstrui corrodentem, eamque sigillatim acidam, prodant, tum effervescentia ejusdem cum oleo cinamomi, tum propria *Mynsichti* verba, quando praecipit, liqvozem hunc folis aromaticum ea propter circulandum, ut acrimonia olei salis evanescat. Dein falli eundem quoque, solutionem hanc pro tali venditantem, quae in aeternum à nemine possit in aurum naturale reduci, dehinc dicenda monstrabunt.

Schræderi
§. XXI.

Multi quoque est laboris oleum aureum *Schræderi* §. XXI. adductum, de quo *Idem*, referente Exp.^{mo} *Jungkenio* memorat, quod aquis sit innatans. Nihilo tamen secius in eo censuram incurrit *B. Ettmülleri*, qui, praeeunte in his *Dan. Ludovici* in Pharmacia, existimat, oleum hoc esse non auri, sed spiritus vini, cum, posito aurum posse in corpus oleiforme redigi, illud tamen non posse esse adeo leve, uti aquae supernatet, quoniam oleum jamtum cinamomi fundum petit. Hinc igitur oleum istud non esse aliud, quam oleum ex spiritu vini addito resolutum.

Clauderii
§. XXII.

Clauderianum porro aurum potabile §. XXII. relatum multum habet in recessu. Exhibet hoc Chymiater celeberrimus in erudito illo tractatu, de balsamandi ratione conscripto, p. 201. Essentia alexipharmaca Experientissimi Autoris paratur per spiritum

tum balsamicum, eidem nominatum sequentem: ꝛ. Cinerum clavellatorum libras duas; salis ammoniaci pulverisati libram unam, super affundantur, aquæ communis libræ sex, & destillentur per alembicum in arena, observatis ignis gradibus, prout artis filiis notum, . Hic ipse spiritus Viro insigni multi est usus, dum & corpora post mortem à putredine defendit, incorruptaque conservat, & accommodum præbet menstruum, non tantum pro conficiendo elixirio suo aperitivo, verum & pro essentia alexipharmaca sequente: ꝛ. Fuliginis splendentis (Spiegel = Ruß) q. v. & quidem si haberi poterit è fumariis, ubi potissimum comburuntur ligna, quercus, betulæ, aut pini, eo melius erit: pulverisato affunde in vitro spiritus ante memorati balsamici q. s. ad eminentiam aliquot digitorum. Hinc vitrum claudatur probe, ne pars volatilior evaporet. Agitetur aliquoties, & spatio dimidiæ horæ quadrantis, imo citius (ubi nullum tamen in mora periculum, magis erit conducibile, si diutius relinquatur) spiritus menstrui salinus extrahit, & absorbet sal & virtutes fuliginis, ut subito obrineas essentiam rubini formem, ab omni empyreumate, sapore & odore molesto liberam, quæ filtretur, & in vase probe clauso usui adservetur. Haud ergo frustra, & sine insigni ratione laudatus Vir fuliginem adhibuit, cum tanta sit ejus per experimenta *Borrichiana* deprehensa subtilitas, ut ipsa quoque in substantia poros vitri, hinc illæsi, in destillationibus quibusdam penetraverit, de quo referunt Act. med. Hafn. vol. I, obs. 71. Auri ergo fixitatem à menstruo hoc fuliginis urinoso sese defendere haud posse, nil mirum, & id ipsum quoque elegans observatio *Lu-*

doviciana & historia podagrici super. Sect. I. cap. I. §. XIII. adducta confirmat, quam actionem magis reddit validam, hac in operatione, sal aëris ab incalescentia attractum.

Perinde ac suam in his peritiam ostendit Gallus. *Febure*, manuduct. ad Chymiam part. II. Sect. III. qui aurum potabile suum à nobis §. XXIII. allatum non pro prorsus irreducibili, in tantum tamen recluso venditat, ut vires satis conspicuæ ab eodem haut frustra expectentur. Id quod experientia quotidia de hoc auro potabili Autoris satis dat confirmatum.

Zwelfferi De *Zwelffero* constat ex ejus Appendice ad §. XXV. Animadvers. in Pharmac. Aug. pag. 59. quod is Tincturas auri ab Autoribus jactatas atro admodum carbone notaverit, prorsusque ac palam edixerit, esse illas meras solutiones, indignas specioso *Tincturarum* nomine, & vel levisima opera, ac cito, parabiles, processus licet ostendent iidem speciosissimos, vix dimidii anni spatio elaborandos vel perficiendos. *Aliud autem esse solvere, aliud extrahere.* Hanc vero extractionem nullibi locum obtinere, aut esse præsto, nisi ubi corpus, post extractionem, colore suo privatum aperte possit demonstrari. Hinc ergo se Lectori *vellus aureum è tincturis suis* haud polliceri, cum jam pridem ex adversariis suis expunxerit, & etiamnum summo vel odio, vel commiseratione dignos censeat omnes, qui, inanis gloriolæ vento turgidi, mera dicacitate tot processus confarcinant, tantis encomiis celebrant, plenisque buccis deprædicant, ipsi decepti, & in ignorantiae cœcitate hæsuri, infinitos defraudantes. His tamen non obstantibus, insignis hic Vir Mant. Spagyr. part. I. cap. I. p. 322. animo ac mente prorsus commutata, imbe-

imbecillem pusillanimitatem vocat, si quando quidam cæteroquin in arte haud parum versati præpropere desperent, in mineralibus ac metallis, primario autem *auro extractiones posse tentari*, cum interim per mechanicam sit compertum, *tincturam auri* (aliis *animam, sulphur, seu quintam essentiam dictam*) *separari posse à corpore mercuriali*, lunæ speciem referente, ejusque proprietates *ex integro æmulante*. Hoc igitur auri sulphur §. XXV. allata methodo, prorsus eximia, ex auro elicere, & spiritui vini vero, ex vino rite destillato, & spiritu sicco, id est, sale urinæ animato copulare atque alligare docet.

Non minus egregia est præparatio essentiae auri altera *Zwelfferiana* §. XXVI. memorata, quæ aurum solvit, solum sublimat, sublimatum ab adjuncto sale, affusa aqua, liberat, probeque edulcoratum tandem extrahit, sicque liquorem rubicundum, pretiosum, morbisque deploratis opponendum obtinet.

Alterum
ejusdem
§. XXVI.

Neque dimittere possumus præparationes Fratris *Basilii Valentini*, aliqua saltem ratione dilucidandas, quoniam ea, quæ in *Schrædero, Brendeli Chimia*, & hinc inde inveniuntur, partim nondum fatis mentem auctoris expressisse, partim etiam manca, nondumque absoluta nobis videntur. Methodus, quam *Schræderus* exhibet, collecta est ex *Basilii* part. II. lib. II. edit. Hamb. 1677. cap. de sulphure folis p. n. 279. Aurum ergo quod recipit, debet esse ter per antimonium depuratum. Hujus parti I. addit mercurii vivi puri, atque per corium trajecti partes vj. Amalgamati exinde facto addit duplum sulphuris communis pulverisati Dein mixtum hoc sub tegula fornicata calore leni calcinat (*lässet es auf einer breiten Scherben*) in subtiler

Fr. Basilii
Valentini
§. XXVII.

Wärme / unter einer Muffel verbrauchten) unciolo
ferreo idem continue agitando & leniter invertendo ,
cavendoque à calore fortiori fusorio , donec calx co-
lorem floris calendulæ acquisiverit. Jam vero recipit
hujus calcinati part. I. eamque in cucurbitam, impo-
sito, agglutinatoque alembico instructam, immitten-
do, solvit in partibus iij. aqvæ regię, paratæ ex sa-
lium nitri, (alibi in tract. Offenbahrung verborgener
Handgriffe pag. n. 322. loco hujus recipit sal petræ)
ammoniaci ana part. j. filicum lavatorum pulverisato-
rumque parte dimidia ; vel alius, ex spiritus salis
communis partibus iij. & spiritus nitri part. j. invi-
cem commixtis, compositæ, digerendo hæc leni ci-
nerum calore. Solutiones deplet, atque opus hoc ea
ratione, quam §. XXVII. recenset, continuat, usque
ad Crystallisationem instituendam, à quibus crystallis,
prima vice obtentis, liquidum residuum denuo deplet,
in Mariæ balneo usque ad oleitatem abstrahit, atque
vasè in loco frigido relicto, novas crystallos impetrat,
has operas eo usque urgeñs, donec nullæ amplius
emergant crystalli. Harum crystallosum, quæ pel-
lucidæ sunt, & ipsum *solis vitriolum* exhibent, reci-
pit part. j. solvit eam in aqua quadam destillata, ad-
dit eidem mercurii vivi, bene depurati, partes iij.
optimeque his agitatis apparent varii colores, subsi-
det amalgama, & aqua remanet pura. Ab hoc amal-
gamate mercurium, sub tegula fornicata massam con-
tinue, cum filo ferreo, agitando, exhalare jubet,
atque sic remanet pulvis egregius purpureus, in aceto
destillato mox solubilis. Hunc pulverem purpureum
extrahit, lenis caloris ope, cum spiritu salis & vini,
peculiari & eo modo sollicitè parando (nam ob ad-
auctam nimis argumenti nostri molem hæc sunt con-
tra-

trahenda) quem præcipit allegato tractatu p. 284. & p. 350. donec emergat tinctura rubicunda, (si enim viridis, vel alterius coloris extrahitur, menstruum hoc haud est legitime paratum) quam deplet, novumque spiritum residuo affundit, denuo tincturam, extrahit, deplet, & sic eo usque has operas producit, donec menstruum ulterius haud tingatur, & corpus in fundo remaneat albicans, calcisque vivæ colorem referens, non abjiciendum, sed seorsim adservandum, cum adhuc sal auri egregium in se contineat, ex quo auri mercurium currentem parare docet p. 286. Jam vero operatio hæc nondum est prorsus absoluta, quamvis *Schræderus* nihil amplius de eadem referat, sed supplenda est ex *Basilii* lib. V.^{to} quem vocat *übernatürliche hochtheure Wunder-Ärzney* p. 345. Nempe ex tinctura obtenta rubicunda abstrahendus est spiritus, uti obtineatur anima, seu sulphur Solare, quod decies vel duodecies bene edulcorandum, atque exsiccandum, ponderandum, & cum quadruplo spiritus mercurii infundendum. Sed ille *Spiritus mercurii ex quonam, & quomodo* parandus, hoc opus hic labor est. Si enim Alchimistas consulas quamplurimos, sæpe indoctior & impedito atque obfusato magis, quam illuminato intellectu ab eorum lectione recedes. Adeo enim hieroglyphicis locutionibus omnia involvunt, pro rebus signa abdita afferunt, lectores æquivocis vocibus deludunt, suisque sese latibulis & verborum umbris recondunt, ut facile appareat, eos data opera neminem velle reddere Oedipum. Et quod magis mireris, unusquisque in alterius obscuritatem acerbe satis invehitur, ipse tamen adhuc obscurior. Qua de re misis Commentatoribus *Basilii* ipse apprehendendus, consulendusve,
 qvip-

De spiritu
mercurii.

Quisnam
ille

quippe qui magis sincere & aperte operationes suas
chimicas artis filios, quam ullus horum edocuit.
Per *spiritum* hunc *mercurii* intelligit Basilius liquidum
quoddam volatile, penetrans, naturæ mercurialis,
ex mineralibus de hinc nominandis, ignis ope, evo-
catum, coloris albicantis, vel nullius prorsus, ac
pellucidam crystallum vel aquam referens, aurum
radicaliter solvens & hinc inde *veri philosophorum mer-
curii* nomine ipsi veniens. Jam vero in scriptis suis
Varia mineralia, menstruum tale largitura nomi-
nat. De *primo* loquitur part. III. quam vocat,
Erklärung der 12. Schlüssel / p. 180. editionis *Neu-
teriana* Argentoratensis 1712. ubi de tali menstruo
obtinendo non desperandum esse dicit, sed consulen-
dum Deum *Saturnum*, utpote splendidam traditu-
rum mineram, ex prima omnium metallorum ma-
teria oriundam. Hanc post singularem præpara-
tionem sublimari posse in aluminis plumosi simile,
quid, resolviqve tandem in aquam fatis validam ad
aureum recludendum semen. Per hanc mineram in-
telligendum esse *antimonium*, nullum nobis restat
dubium. Hoc enim est *Saturnus philosophorum duplici
falce* ☽ armatus; *materia philosophorum*, figura mun-
di ☿ signata, prout tectis nominibus illud nominat
hinc inde *Jo. de Monte - Snyder* de medicina univer-
sali. Confirmat nos in eo *Currus Triumphalis An-
timonii Autoris*, editionis *Kerckringiana* pag. 172. Ubi
non tantum nominatur oleum ex vitro antimonii pa-
randum, efficax pro *tingtura ex auro arripienda*, ve-
rum & pag. seqv. doctissimus *Kerckringius* integram
hujus tincturæ solis parandæ rationem recenset, di-
gnam, ut inspiciatur, atqve probe consideretur.
Eo ipso vero, dum hoc affirmamus, illud tamen
haud

sum ex
antimonio
parandus,

haud diffitemur, ex *Basilii* eqvidem allegatis, ac scripti hujus p. 286. adductis verbis, mercurium philosophorum non ex antimonio, sed ex alio, mox nominando, minerali sperandum, indeque nos inductos, ut *spiritum mercurii ex antimonio* p. 119. hujus tract. memoratum habeamus pro mercurio vivo atque currente antimonii, cujus, methodo p. 248. allata, parandi, virtus in morbo Gallico, sine excitata salivatione, sanando est egregia. His tamen non obstantibus, Ill. *Vvedelium* introd. in Alchim. p. 41. ipsum mercurium quoque *duplicatum* ex antimonio arcessi debere, gravissime judicare.

Huic autem antimonii minerali in eo anteponendum est aliud *duplex*, secundum *Basilium*, indolis *veneræ*, nempe *vitriolum* & *viride aris*, ex quo utroque spiritum mercurii adeptus est *Basilius*, prout idem asseruit partis III. laudatæ pag. 181. *Illud* eligit *Hungaricum*, quod secundum partis III. hujus pag. 190. calcinat; calcinatum retortæ, luto accommodo bene inductæ ac munitæ, immittit; ex immisso, leni prius igne, posthæc autem fortiori, pellit spiritum albisimum, forma vaporis copiosi atque impetuosi exeuntem, quousque hic tandem sponte sua cesset. Spiritum hunc, destillationis ope, à phlegmate suo liberat, & sic in fundo ostendit oleum rubicundum, gravitate sua plumbum, imo aurum ipsum æmulans, spissum & indolis calidissimæ atque prorsus igneæ, quod vocat *genuinum aurum philosophorum fluidum*, tria in se principia continens, *spiritum* nempe, *animam* & *corpus*, unumquodque lege artis, (quam in omnibus hisce operis arduam prorsus, & paucis accessam novimus, *Autor* etiam uno in loco haud pandit, verum de industria ac data opera disjungit, uti industriam

Spiritus
mercurii
ex vitriolo
Hungari-
co paran-
dus

ac ardorem artis filii eo magis provocet ac accendat) inque auxilium vocato tartaro albo calcinato separandum, quam methodum recenset pag. 201. hieroglyphicisque terminis denuo involvit. Supplenda ergo & illustranda est, quod ingenue fatemur atque revelamus, tota hæc præparatio, tum ex tractatu, von dem universal der ganzen Welt / pag. 270. seqq. edit. Hamburg. in quo dicit, primo prodire ex *vitriolo spiritum album*, quem *mercurium* vocat, dein spiritum rubræ indolis, quem *sulphur*, ut & *oleum* quoque nominat, remanente *terra*, *sal* adhuc in se continente, quo evocati tum mercurius, tum sulphur combinari, magisque validi atque efficaces reddi possunt; tum, ex alio scripto, *wiederhohlung des grossen Steins der Uhrasten* vocato, cap. de vitriolo; pag. m. 94. edit. ejusdem; tum ex libri, quod *Schluss-Reden* appellat, Sect. II. de vitriolo philosophorum; tum ex *Jodoci V. R.* p. n. 265. edit. Argentorat. memorata operis vitrioli philosophici adornatione; tum ex *P. I. Fabri* Palladio Spagyrico p. n. 682. edit. Hamburgensis hujus anni 1713. ubi docet modum parandi *mercurium philosophorum*, non nominato tamen, quod ipsi cum multis solemne est, minerali, quippe cujus nomen pag. anteced. vel inter trecentas voces synonymas recondit, fortassis tamen, nisi nos omnia fallunt, idem *vitriolum* erit; tum tandem ex Fasciculi veritatum reconditarum Alchymistici cap. V. integro, quem tractatui *die güldene Quelle der Natur und Kunst* / insertum voluit Autor ficto *Sinceri Renati* nomine 1711. evulgatus, in his, prout in multis aliis prorsus sincerus & apertus.

Distinctius vero similem mercurii spiritum parare docet *Basilus*, tractatu, quem nominat *Offens*
balis

bahrung verborgener Handgriffe / opera, quarum quatuor ibidem recenset, secunda, ex *viridis aris crystallis* calcinatis, additis silicibus candefactis, in aceto bonæ notæ extinctis, sicqve calcinatis. Evocatum exinde vitrioli oleum, coloris ex nigro rubentis, limaturæ martis superfundit, hanc solvit, in crystallos convertit, vitriolumqve sic, ex conjunctis marte & venere, enatum calcinat, calcemqve rubram hanc per gradus destillat, indeqve elicit primo *spiritum album*, seu *mercurium philosophorum*, deinde *spiritum rubrum*, *sulphur philosophorum*, excipiente ac sequente utrumq; oleo *incombustibili*, *martialis* insimul ac *venereæ* indolis, vinculo prorsus indissolubili conjunctæ, und ist nun / quemadmodum Basilius loquitur, des grünen und rothen Löwens Blut / davon der König soll gespeiset werden / conjugiret. Has ut & reliqvas operas prolixè admodum, allegato capite, p. n. 325. seqq. atqve ita describit, ut plura de his dicere, non nisi sit tenebras verbis *Basilianis* offundere. Qua de re pergimus ad quartam præparationem, qua *Basilius spiritum mercurii* obtinuit.

Hanc adducit scripto illo vocato von natürlichen und übernatürlichen Dingen pag. 242. edit. ejusd. Hamburg. & jubet recipere *mineram mercurii rubram*, instar cinnabaris spectandam (ein rothes Quecksilber-Erz / gleich anzusehen dem Zinnober) quam cum æquali pondere *minera, auri optimi feracis*, nullumqve adhuc ignem expertæ, conjungit, hisce in pulverem redactis *oleum mercurii* per se ex vulgari mercurio depurato & sublimato paratum superfundit, (oleum autem hoc quomodo obtineatur alio in tractatu, lib. IV. nempe, partis posterioris, Handgriffe Vocato, p. n. 312. edit. Hamb. docet) digerit per mensem, atqve sic extrahit, ab extracto in Mariæ balneo leni destillatione

latione phlegma separat, oleo ponderoso in fundo remanente, omnia metalla in momento in sui finum recipiente. Huic oleo superfundit triplum spiritus vini, circulatque in vase circulatorio, quod pelecenum vocant, donec sanguineo prorsus colore sit conspicuum, saporemque dulcissimum adipiscatur. Hinc spiritum vini deplet, relicto liquori novum affundit, atque operam hanc eousque repetit, donec liquidum satis saturatum, dulce, rubini adinstar coloratum, ac pellucidum evaserit. Singula hæc, quæ alembicum transcenderunt, conjungit, tartaro calcinato superfundit, & ignis cinerum beneficio fortiter destillat. Sicque *spiritus mercurii* evocatur, remanente Vini spiritu in tartaro recondito. Hoc ergo celebre illud menstruum est, quo ipso tinctura solis sequente ratione tandem obtinetur:

inservit ad
Tincturam
solis absol-
vendam,

Infusum nempe sulphuris solaris bene edulcorati cum quadruplo spiritus mercurii, probe clausum ac luto accommodo munitum in Balneo Mariæ ad putrefactionem lenem reponitur eousque, donec sulphur solare prorsus solutum, atque in primam, uti loquitur, materiam redactum, liquorem dederit rubicundum, pellucidum, ac rubini adinstar elegantem. Hic tandem cum duplo spiritus vini summe rectificati, atque, quod apprime notandum est, eo modo, quem in fine tractatus, *Offenbahrung verbor. gener Handgriffe* nominati, describit, parati, commiscetur, digeritur, per dies noctesque duodecim ad quindecim in putrefactione relinquitur, dein abstrahitur tinctura elegantissime rubicunda, pellucida, repetiturque hæc opera eousque, donec nihil amplius ex corpore solis residuum in fundo remanserit, *aurumque potabile genuinum ac verum tandem, nulla arte*
redu-

reducibile, præmium tam longi, tamqve tædiosi laboris, fuerit impetratum.

In secunda auri tincturæ *Basilii* præparatione ex *Schrædero* desumpta & à nobis pag. 89. relata monendum est, calcem auri, per oleum tartari ex deliquio factum, sive sal quoque tartari in aqua fontana solutum, præcipitatum, aqua decies vel duodecies esse eluendam, hincqve non ignis vulgaris ope, sed in aere, à radiis solis libero, exsiccandam. Dein reverberanda est hæc calx cum floribus *sulphuris*, non *tartari*. Perinde atqve ex hac per spiritum salis dulcem extrahendum *sulphur solare*, non *tartarus solaris*. Menda enim gravis est Typographica, ex characterum Δ & $\square$, non multum dispari ratione oborta, neqve tantum editioni quintæ *Schræderiana*, verum & septimæ, quas utrasqve posidemus, communis, & mirati sumus, hanc sine monitis ab *Hoffmanno* æque ac *Eitmüllero*, commentatoribus hujus alias sedulis ac valde circumspæctis prætermisissam. Perinde ac nullibi in schedis *Basilianis*, quas in utraqve editione, *Hamburgensi* & *Argentoratensi*, usqve huc allegatis à capite ad calcem ac sedulo volvimus ac revolvimus, nobis reperire licuit num. 7. hujus præparationis memoratam, repetitam sulphuris extracti, digestiqve solaris in aqua regia solutionem. Quin potius *Basiliana* passim inculcat, *spiritum mercurii*, etiam hoc loco allegatum, tanquam solam, veram, ac genuinam, clavem pro auri corpore referendo, ac in potabilem liqvozem redigendo, in usum vocandum.

Illud tandem hoc loco addendum censemus, *Schræderum* huic jam modo dilucidatæ, aliquantum immutatæ, præparationi tincturæ solaris *Basilianæ* subjicere notationem, in qua, ex *Tractatus Basilii*,

Ad secundam auri Tincturam Basilianam monenda

*

ad hunc locum addenda

wiederholung des grossen Steins der Uhrasten nomi-
 nati, capite de vitriolo, edit. Hamburg. p. 95. men-
 struum adducit, *oleum vitrioli rubrum corrosivum*.
 Sed quoniam paucissimis tantum verbis hæc præpa-
 paratio ibidem describitur, ea propter benevolo le-
 ctori autores sumus, ut hujus (quod tamen priori-
 bus usque huc explanatis, multum quoad vires est
 cedens) fusiorem descriptionem evolvat in Tracta-
 tus, *übernatürliche / hochtheure Wunder-Arney* ap-
 pellati pag. 347. part. II. edit. Hamburgensis, cum
 nobis ad reliqua expedienda sit progressus instituen-
 dus.

§. XXXII.

Vires au-
 rorum po-
 tabilium

Quando nunc permulti autorum usque huc me-
 moratorum, uti *vires* suarum auri tincturarum eo
efficaciores aliis persuadeant, aura sua potabilia pro
 prorsus *irreducibilibus* venditant, tunc non possumus
 non eosdem cum ingeniosissimo & in his quoque
 operis quam maxime versato *Boyleo* committere,
 atque ex Experimentis insignis hujus viri, tractatui
 de origine qualitatatum & formarum subnexas, p. n. 132.
 examen ejusmodi tincturarum per in easdem immit-
 tendum mercurium vivum adducere. Quemadmo-
 dum enim aurum potabile per *menstruum peracutum*
 suum, id est, spiritum nitri bezoardicum, ab eodem
 ibidem paginis antecedentibus descriptum, paratum
 examen hoc sustinere haud potuit, verum dispersis
 auri sublimati particulis per mercurium vivum col-
 lectis, cumque borrace commixtis, in crucibulo par-
 vo denuo in *globulum auri* fuit *fusum*, cum tamen in
 tantum extractio hæc processerit, ut corpus album,
 in purum; putum argentum à *Boyleo* collectum, in
 fundo reliquerit; ita non sine ratione veremur, idem
 fatum

fatum permultas auri potabilis à nobis adductas præparaciones prorsus experturas.

§. XXXIII.

Injuriū autem fuisset in chartas nostras, quibus præparaciones tales usque huc mandavimus, si experientia, & summorum virorum, & qualicunque nostra, de virtutibus adductarum auri tincturarum, quamvis etiam pro *irreducibilibus* haud habendarum nobis non constaret. Quia de re in id flectenda erit nostra oratio, atque tincturis nominatis sua erit adferenda & adstruenda efficacia, quamvis etiam pro veris, ac radicalibus auri solutionibus non sint venditandæ.

quamvis
haud irre-
ducibiliū

Non inficias imus, experientissimos viros medicos non una vice, sed sæpius deprehendisse, auri potabilia multa, vel ab ipsis autoribus, vel secundum methodos ab ipsis allatas, omni adhibita cura, industria, atque artis lege parata, tantis, quibus ornata, dicam, an onerata, erant virtutibus dotata non fuisse deprehensa. Habeant igitur sibi, quando enormibus atque omnem fidem, imo demonstrationem naturalem ac medicam, excedentibus encomiis suas tincturas solares in publicum emittunt, pro panaceis extollunt, atque turbam omnem quasi ægrotorum ad unicam hanc, omnis salutis, anchoram, ad saxum ac petram Mosis in fluentem salutarem undam conversam, convocant, atque sic viros prudentes, usque rerum aliarum medicarum multum valentes, hisce tincturis reddunt diffidentes. Interea tamen præcipites hæ, & ex nimio sæpius erga suum tanto labore paratum medicamentum ortum ducentes laudes non debent in tantum, hisce tincturis derogare, ut ab iisdem in permultis morbis adhibendis prorsus absterreamur.

non pro-
fus sunt
nullæ

Pro-

ex iudicio
Marchii

divinus
con. hanc
Bib. sub

& Kun-
kelii

cum qui-
bus & nos
facimus.

os hanc
in hanc
nulla

Proinde neque hoc movemur, neque etiam denuo
obtinenda tincturarum adductarum in *aurum reductione*.
Quin potius multum in eo nos capit exactum
celeberrimi Archiatri Regii ac Professoris Medici Gry-
phiswaldensis, *Marchii* in sua de Auro dissertatione
iudicium sequens: „ Nos firmiter *credimus & obser-*
„ *vamus*, male requiri pro usu quidem Pharmaceutico,
„ in *aurum potabili*, ut sit *irreductibile*, aut ita solvatur,
„ aurum, ut nihil retineat auri. Quis enim in aliis
„ rebus solvendis aut extrahendis id requirit? sufficit,
„ si vim & particulas quasdam extrahere possimus.
Perinde ac in chemicis operis quondam versatissimus
Kunkelius in sua Philosophia chimica egregie dicit: :
„ Vellem magnopere aurum potabile ita præparare,
„ ut DEO, conscientiaæ meæ, omnibusque homini-
„ bus, honestati deditis ejus reddi ratio posset, quan-
„ quam illud ad pristinam suam naturam *reduci* posset.
Quandoquidem igitur auro etiam in substantia, uti
loquuntur, adsumto cum Exp.^{mo} *Lentilio* suas supe-
riori pag. 61. seqq. adjudicavimus vires, & *Celeb.^{mi}*
Ettmülleri p. 90. adducto testimonio, idem deglutitum
hypochondriaco melancholicis in remedium cesfit,
quid non fiet per aurum tantis operis tortum, reclu-
sum, spongiosum, porosumque redditum, atque in
multis præparationibus vel super alembicum dedu-
ctum? Unde nunquam in id poterimus induci, ut
credamus, tantos Viros, tantæ eruditionis, expe-
rientiæ, existimationis, ac nominis, medicamento adeo
pretioso, prorsus tamen inefficaci, atque nullius usus,
honestis quibuscunque voluisse imponere, neque tam
ægrotoꝝ salutem respicere, quam eosdem argento
emungere.

§. XXXIV.

Sufficeret solum hoc caput, ad dissvadendum tincturarum solarium usum, si constaret fide atque demonstratione omni exceptione majori, nisi præsto adhuc essent graviores in hæc aura potabilia multorum animadversiones, huic fundamento inædificatæ, quod, dum ad unum fere omnes auri potabilis præparaciones ingrediuntur substantiæ corrodescentes, acidæ atque salinæ, non possint non aura hæc potabilia esse nocentia, atque loco medelæ damnum irreparabile, imo mortem ipsam inferre. Verum, utut haud inficias eamus, superioribus §. VII. & §. VIII. p. 74. & 75. adducta, ac per butyrum antimonii & spiritum nitri bezoardicum parata aura potabilia, recte hanc censuram incurrere, eaque propter in corpus immittenda non posse svaderi, alia tamen in reliquis obtinet ratio. Quem enim latet, spiritus etiam corrosivos vocatos, nitri, vitrioli, salis communis, & reliqv. toto die, cum emolumento ægrotorum in usum vocari, & præsentem indicationem, minori que ac debita dosi adsumpta, nullam eisdem noxam inferre. Alia enim est compages metallorum, quam adgrediuntur & dissociant hi spiritus, alia ventriculi, humido sufficiente madidi, & contra hanc istorum vehementiam eo ipso satis muniti. Deinde & vehiculum largius adhiberetur, cumque eodem sumtum aurum potabile, quicquid adhuc acrimoniæ medicamento solari inesse putatur, statim diluere est valens. Ut taceamus, quosdam horum autorum ante extractionem recipere calcem solis probe edulcoratam. Accedit his & illud, quod plerisque harum tincturarum solarium præparationum spiritus vini rectificatus det complementum, de quo constat, quod is cum spiritibus, salis communis, vi-

neque
metuenda
sunt aura
potabilia

ob men-
strua cor-
rodentia

cum &
horum u-
sus sit me-
dicus

& per spi-
ritum vini
corrigan-
tur

trioli, & nitri combinatus, ac super alembicum ductus, acrem illorum naturam prorsus invertat, eosque dulces, id est, vi corrodeute exutos, reddat. Unde, si vel ex menstruis illis acribus solis, vel his cum auro junctis, tertium quid, indolis talis metuendæ, enascatur, nullum tamen nobis est dubium, illud nominato vini spiritu rectificato in alium prorsus statum iri immutatam.

§. XXXV.

Vires igitur nominatæ erunt vel generales

Quamobrem remotis, contra harum tincturarum usum, allatis objectionibus potissimis, vires earum propius inspecturi, istas commode dividi posse in *generales*, omnibus ac singulis allatis tincturis solaribus adscribendas, & *speciales*, huic vel illi auro potabili magis in acceptis ferendas, animadvertimus. Inter illas ergo primo loco nominamus virtutem

Confortantes

Confortantem. Enimvero, quoniam aura hæc potabilia indolis sunt fixioris ac illorum, quæ ex aliis regnis suum ducunt ortum, ea propter vires eorum non statim in ventriculo vel dispereunt, vel ita infringuntur, quemadmodum aliorum, ex dictis regnis depromptorum medicamentorum, hincque magis integræ quasi in massam sanguineam importantur, & cum hac ad singulas corporis partes deportantur, spiritus vitales, ac calidum innatum, exinde efficacius confortantur, atque ad continuandam pressionem & circulationem humorum excitantur, quoniam tincturarum nominatarum sulphura, utpote, naturæ magis amica, sulphur vitale, cum quo puritate sua magis sunt convenientia, luce sua reficiunt, serenant, ac fovent, hincque viscerum quorumcunque tono, indeque pendentibus actionibus naturalibus insigni robur accedit. Locum ergo habent in morbitum

tum acutis, tum chronicis magis, ubi naturæ vires sunt fatifcentes, atqve sanguis spirituum fulcimento orbatus novo eget balsamico nutrimento ac refocillatione. Et hæc aurorum potabilium efficacia omnium minus est controversa, atqve in dubium vocata, adeo, ut Ill. *Vvedelius* pharm. in art. form. red. p. 204. egregie dicat: *Quis vero neget, & in aliis, maxime in auro latitare sulphur ejusmodi purum, homogeneous, naturæ amicum & confortandi viribus pollens.* Præterea vero & hisce tincturis inest virtus.

Diaphoretica, quoniam sulphur, tanquam *calidum innatum* mixtorum, in se continent, reclusum, vinculis suis solutum, atqve expansum, hincqve ex fixissimo, quale illud est auri, per tot improbos labores atqve vexationes nihilominus suo modo volatile redidit. Unde hoc tincturarum solarium sulphur denuo agit in illud sanguinis, ipsum hoc expandit, efficitqve, ut hinc magis distentæ venæ partes illas serosas vicinas iterum premant, de loco suo dimoveant, & sub forma vaporis, ad commune illud corporis integumentum perductas, easdem ibidem, in *sudorem* resolvant. Fit autem illud etiam ratione *menstrui*, quod propemodum in omnibus, & paucis exceptis, est *vinosum*, indeqve sulphur sanguinis intendens, in multis etiam *urinosum* simul, hincqve idem adhuc magis rarefaciens. Unde pro ratione horum, *magis* etiam vel *minus* sunt hæc aura potabilia *diaphoretica* catharrhis, febribus continuis humorumqve vitalium vitiis opponenda. Porro, tincturarum harum sulphur adeo purum, infigne quoque est

Immutans & renovans humorum vitalium, impuritatesqve ex massa sanguinea expellens. Inde igitur suo quoque funguntur officio in morbis scorbuticis,

Diaphoretica,

Immutantes ac renovantes

& exanthematicis, variolis morbillis, purpura sanguinis, scabie, elephantiafi, lue venerea, & cancro ipso. Perinde ac his quoque haud deneganda *vis*

Anodyna, duplici ratione, *positive*, quatenus irretiunt spiritus &, ob rosciditatem balsamicam & resolubilitatem suam, poros nimis patulos obstruunt, & *privative*, quatenus causam dolorum salinam corrigunt, humorumque acrimoniam acetosam absorbendo, saturando, edulcando, figendo, invertendo, mitigant, indeque in doloribus quibusvis, nervosarum & membranosarum partium irritatione ac rofione, egregiam opem praestant, ut hinc doloribus conticescentibus, sedatifve, vel, pro partium eisdem foventium ratione, minimum mitigatis, quies optata lassatis spiritibus ac membris restituatur. Redduntur ergo tum ex hoc non minus nomine, tum per se quoque porro tincturae hae solares etiam

Nervina, dum, ob vim confortantem, sopitam e diverso facultatem excitant, atque hinc in convulsionibus spasmodicis, contracturis, vertigine, affectibus hysteris, epilepsia, paralyfi, ut & apoplexia ipsa, verbo, morbis nervosum genus aggredientibus remedia sunt generosa, quae eo melius se gerunt, quo magis ipsa quoque *menstrui*, adde & *vehiculi* ratio est accedens, atque ad eundem scopum collimans. Quibus tandem addere fas erit plerisque hisce tincturis adjudicatam quoque virtutem

Bezoardicam & *alexipharmacam*, quam ob antecedentes operas quasi conjunctas, in morbis malignitatem comitem habentibus, Hungarico, purpura alba, febribus miliaribus, petechialibus atque epidemicis, imo & peste ipsa ostendunt & demonstrant.

§. XXXVI.

Ad *speciales* horum aurorum potabilium virtutes vel Spe-
ciales rectius quoque intelligendas, commodum erit, eorum agendi modum ulterius lustrare. Enimvero, quemadmodum ex ipsa sulphuris solaris, maxime puri, essentia vires modo recensitas tincturæ solares obtinuerunt, ita nunc, pro *menstruorum* ratione accedente, menstruo-
rum rati-
one ipsis
acceden-
tes, hincq;
modo. etiam in morbis his, illis, istis, proficua evadunt, modoque, quicquid peregrinum ac noxium est, si paucum, corrigunt, vel discutiunt; si copiosum, atque grossioris indolis, ut è centro ad circumferentiam, & per poros cutis, beneficio sudoris, eliminari haud queat, motu quodam critico excitato, per proximas quascunque vias aut emunctoria, nares, os, alvum & urinam è corpore ejiciunt; modo orificia vasorum, & quicquid laxum est, constringendo, fluoribus noxiis obicem ponunt; modo è diverso quicquid obstructum est, referant, & aperiunt, ut & sic quoque singularum corporis partium functiones fatiscientes ac labe- factatæ in integrum restituantur.

§. XXXVII.

Ut & de his uberius dicenda in pauca contrahamus, & quid in specie, & ratione *menstruorum* quoque suorum, conjunctis viribus, valeant aura potabilia, in exemplis horum declaremus; illa *Tilemaniana* per *menstrua* blanda, roris majalis, nivis, aquæ pluvialis, vel tonitrualis, parata salinas atque nitrofas, hincque præter reliquas, jamtum nominatas, vires cumprimis bezoardicas, etiam *refrigerantes*, refrigeran-
tes, resol-
ventes, a-
perientes,
diuretice, *resolventes*, *aperientes*, atque *diureticas* obtinuisse censentur, hincque in sudoribus nimis ac nocturnis com- pescendis, erysipelate, indeque oborta gangræna, pleuritide ac inflammationibus quibusvis, phlogosi-
bus

antife-
briles.

bus & æstibus febrilibus, febribus tam continuis, quam intermittentibus quoque, malo item hypochondriaco, ictero, atque cachexia, ut & in suppressione urinæ, calculo & similibus affectibus nephriticis forent adhibenda.

Perinde ac, ob acidam indolem, sulphur sanguinis obtundentem, insimulque aperientem *idem* præstarent tincturæ solis per spiritum salis communis §. X; per essentiam salis §. XI; & per spiritum salis §. XII. adductæ.

Sic & aurum vitæ *Quercetani*, §. V. memoratum, ex saccharo saturni aliquam insimul vim *refrigerantem* adipisceretur, ea propter in hecticis, phthisi, & febribus lentis, humidum radicale de pascensibus cum successu adhibendum.

acidum
peregrinum
corrigentes

Vti cum oleo saturni parata, atque §. IX. recensita, in plurimis affectibus, ubi *acidum* est peccans, v. gr. scorbuto, melancholia, quartana, chlorosi, & mensium obstructione, asthmate cancro, palpitatione cordis, tumoribus scirrhis atque œdematosis, ut & strumis ipsis tollendis, suo fungeretur officio.

Illam vero §. VII. & VIII. per butyrum antimonii, & spiritum nitri bezoardicum parata, quamvis ob validam *sudoriferam bezoardicamq.* virtutem in peste, variolis malignis, atque retrocedentibus, febribus quoque malignis commendentur, merito ob corrosivum hoc menstruum interne in usum vocanda dissvademus. felicius in his casibus cum illis per oleum sulphuris, aut spiritum mannæ, aut essentiam fuliginis alexipharmacam, aut *Februcano*, vel *Zorvelfferianis* §§. XIV, XV, XXII, XXIII, XXV, & XXVI. commutanda.

& morbis
tartareis
opponenda

E diverso autem aurum porabile cum spiritu salis tartari paratum §. VIII. & *Mysichianum* §. XX. ex optimis haud postrema habentur, & in morbis tartareis, arthritide, podagra ac chiragra, scorbuto, affectibus nephriticis, & hypochondriacis, imo

ca-

cachexia ipsa & hydrope commendantur. Neque
prætereundæ sunt vires *nervina* tincturarum solarium
§. XVI. & XXIV. ex menstruis ibidem memoratis
insigniter adauctæ.

Aura potabilia Londinensia
Fr. *Antonii* §§. XVII. & XVIII. adducta, quid in morbo
scorbutico, cum vomitu, ac dolorum cruciatibus, colica
passione, ac flatibus, febribus ardentibus, ac quoti-
dianis, epilepsia, vermibus infantum, morbillis ac
variolis, nimio mensium fluxu, dysenteria, ut &
hydrope ipsa præstiterint, peculiari scripto anno
M D CLXXVIII. ab A. O. *Fabro*, Medico Britanno,
edito, est recensitum.

Illud autem §. XIX. ex
Hartmanno adductum, perinde ac aura potabilia u-
traque *Zwelfferiana* quemadmodum ratione menstrui,
sale urinoso acuati, ita etiam virium intuitu cum Lon-
diniano §. XVII. memorato, multum sunt conveni-
entia.

Clauderianum quoque, adhuc semel denuo
nominandum, ob essentiam insimul alexipharmacam
fuliginis, qua cum paratur, suo commendat autor
hujus merito, præcipue literatis, & qui complexionis
sunt debilioris, in quibus nempe morbi oborti inveniunt
sanguinem per meditationes ac labores fatigatum, ac
spirituum fulcimento orbatum, indeque magis nova
egentem refocillatione.

Cum primis autem
strenue se gerit in partu difficili, ac morbis sexui se-
qviori familiaribus, passionibus ex. gr. hysteris, sus-
focatione, lipothyiniis ac cephalæis uterinis, chlorosi,
mensibus decoloribus ac deficientibus, febribusq; inde
obortis. Sapor vero, qui paulo est ingrator, per modi-
cum spiritus rosarum, aut confectionis Alkermes com-
pletæ vel incompletæ, aut per vehiculum accommo-
dum pro sexus tolerantia poterit corrigi & immutari.

Basilianas tandem tincturas solares, quas
hinc

anti colicæ, au-
thalmi-
ticae,
fluxus
præter-
naturales
corrigen-
tes

alibi
appo-
suerit
del. aut
del. aut
del. aut

morbis se-
xus se-
qvioris debi-
tæ

alibi

quas o-
mnes ac
singulas

conjun-
tim exhi-
bent au-
ra pota-
bilia Basi-
lii testibus
Brendelio,
Fischeri,
cujus
scriptum
editum
debemus
Exp. Krü-
gero.

hinc inde *Basilius* vocat *panaceam* cæteris omnibus an-
teponendam, & per hanc hominum innumeram mul-
titudinem ab omnibus affectibus ac morbis ab intra
obortis, liberatam refert, præ cæteris æstiment tum
Brendelius in *Chimia* sua, p. 153. seqq. tum *B. Fischerus* in
suo de aurea auri tinctura, sive veri auri potabilis me-
dicina *Commentario*, quem evulgavit, atque è biblio-
theca sua instructissima completum dedit *Experientis-*
fimus Doctor Medicus Bartholdus Krüger, Dominus ac
Patrius meus ad tumbam usque colendus, quem hono-
ris causa nomino, atque ipsi infimul pro fideli ac dex-
terrimum sua in his quoque operis informatione decen-
tissimas grates persolvo. Harum ergo vires cum
pro *panacea* habeantur, exponere supervacaneum du-
ximus, cum ea omnia conjunctim præstare valeant,
quæ unquam ab aliis pharmacis poterunt expectari.

§. XXXVIII.

Dosis
quoque
Tinctu-
ram sola-
rium, alia
rum est

minima,

media

maxima

Dosis harum tincturarum quod concernit, eam
admodum variantem deprehendimus, adeo, ut cum
in aliis guttæ tres vel quatuor sufficiant, aliarum è di-
verso præbium ad guttas viginti quatuor, triginta &
ultra extendatur. Plurimæ harum ob saturatam &
quam ita vocant, concentratam magis, quæ gaudent,
efficacitatis suæ rationem, non nisi paucis III. vel IV,
uti dictum, guttis amant vel cum vino, vel aqua
cinamomi cum vino, vel, quod melius, vehiculo alio,
morbum respiciente, erogari. Aliæ autem, v. c. §. IX.
cum oleo saturni parata; aut *Londinenses* §. XVII. &
§. XVIII; nec non *Mynsichtiana* §. XX; ad VII. vel
VIII; *Clauderiana* §. XXII. ad XII. vel XV; imo illa
§. XXIV. adducta ad guttas XX. XXX. & ultra in
dosi ascendunt, pro ratione *ætatis* semper *minuenda*,
imo

imo in *chronicis* & maxime *rebellibus morbis* extirpandis etiam pro re nata *augenda*.

§. XXXIX.

Potest etiam in modo dictis casibus & morbis pertinacibus tollendis ea methodus servari, quæ alias circa acidulas bibendas obtinet, ut nimirum à minori præbio exordium ducatur, & hinc singulis diebus illud per guttas paucas augeatur. Quæ, uti eo melius intelligantur, exemplo per aurum potabile curatæ *cephalæa* in viro primario L. annorum dilucidabimus. Hunc *Cephalæa hypochondriaco-scorbutica* pertinacissima, tinnitu aurium & vertigine ipsa comitata, nullisque remediis, etiam acidulis ipsis toties haustis expugnanda, ultra viginti annos adeo afflictum dederat, ut vitæ pertæsus miserrimæ, hujus finem ardentissimis precibus Deo commendaret. Pristinæ ergo sanitati integerrime restituebatur mense Septembri hac ratione. Præmissis digestivis primo die purgabatur massa pilularum è gummatibus *Conerdingii*, cui aliquot grana resinarum ligni sancti & gialappæ erant addita. Secundo die hora 6.ª matutina XIII. guttæ auri potabilis §. XXIV. adducti, atque in paucis immutati, cum aquis, serpilli composita, & cinamomi cum vino, anatica quantitate mixtis eidem propinabantur, ægrotus se in lecto detinebat, lenemque sudorem tandem per horæ unius spatium provocari sibi patiebatur. Hinc corpore probe absterfo, indusioque exuto, atque cum mundo fumigato, calefactoque, commutato, per horam propemodum in hypocausto deambulabat. Hora 12.ª prandium capiebat ex jusculo ac cibis levi opera digerendis, procul habitis lacticiiniis, acidis, atque fructibus arboreis, mensa secunda apponi solitis. Proximo die augebatur dosis prior tincturæ solaris, tribus guttis, quibus eodem cum vehiculo adsumtis, æger in lecto, sine tamen prolecto sudore perseverabat. Prandium erat eodem modo ex aliis cibis concoctu facilibus, vinoque Rhenano mediæ ætatis his adjuncto, adornatum. Quarto die ad guttas auri potabilis x. x. ascendebatur, corpus denuo ad sudorem facile tolerandum disponebatur, de reliquo autem diætæ medica atque conveniens sollicitè observabatur. Quinto die auri potabilis guttæ xxii. eodem cum vehiculo atque regimine diætæ hauriebantur. Sexto die, guttis xxv. deglutitis, pruritus circa caput sentiebatur. Septimo die observabatur caput hinc inde exanthematibus, achorum faciem præ se ferentibus, obsitum, qui diebus sequentibus latiore in superficiem crustosam adeo diducebantur, ut veram propemodum tineam referrent, unde ægrotus hac naturæ crisi spectata, gaudio perfusus, Medico ipsum visitanti aliquale levamen capitis dolorum cum remittente tinnitu & vertigine referebat. Igitur tincturæ solaris guttæ xxviii. in

A minori interdum augenda, rursusque diminuenda. Cujus casus ac historia singularis,

auxilium vocabantur. *Oftavo* die guttæ hujus tincturæ xxxi. ægroto porrigebantur, dictaqve in quantitate per *biduum* adhuc persistebatur, alternis diebus per diaphoresin, non difficulter ferendam, semper institutam, fuliginibus morbidis è corpore eliminatis, indiesq; hinc magis remittente dolorum cruciata. *Undecimo* die in vicem hujus auri potabilis, hoc die prorsus omisi, corpus denuo pilulis ante memoratis purgabatur, unde crusta illa capitis sensim exarescere incipiebat, atq; quicquid adhuc è cephalæa reliquuum fuerat, prorsus evanescebat. Hinc pro absolvenda hac remediatione, impuritatibusqve scorbuticis è corpore prorsus ejiciendis, dosis xxxi. guttarum per triduum integrum adhuc servata, posthæc singulis diebus insequentibus eadem proportione imminuebatur ut hausto *vigesimo* die, ultimo XIII. guttarum auri potabilis præbio, sequenti die adsumtum pristinum purgans medelæ huic, per DEI gratiam felicissime adhibitæ, colophonem imponeret. Hinc igitur, quod singulos in admirationem deducebat, *corpus* adeo, per sequentia tempora, *innovatum ac juvenescens* deuo cernebatur, ut festinata illa senectutis insignia, capilli nempe præcani è capite æque ac barba grossus defluerent, atqve horum in locum recentes nigri subnascerentur.

Qua de re, perspecta hæc auri potabilis tam efficaci virtute, Vir laudatissimus, pro confirmando hoc, recuperatæ, per DEUM, sanitatis statu, ut & avertendis futuram recidivam producturis impuritatibus circa solstitium hybernum denuo hoc aurum potabile repetit, & sequentibus annis proximis, singulis anni quartis, & posthæc, verno tantum & autumnali, temporibus idem eo cum successu continuavit, ut pristino morbo memorato nunquam iterum tentaretur.

§. XL.

Quod si affectus quidam tam altas egerit radices, ut vel ea ratione, quam memoratus casus edocuit, extirpari nequeat, tum consultum erit, præmissis universalibus, in usum vocato per aliquot dies, aut etiam pro conditione morbi, hebdomadas, auro potabili, naturæ per paucos dies quasdam dare inducias, atqve hoc ipso tempore cum universalia denuo, v. g. primas vias respicientia, digestiva, aperientia, evacuantiaq; accommodata, tum etiam morbo eidem debita alia medicamenta selecta interponere, hincq; denuo tincturam solarem subungere. Si vero nec hac ratione morbus sit abigendus, indicio id erit, viscera ipsa jamtum esse corrupta, & organorum labem præsentem plus docta valere medica manu, sicqve à privatione ad habitum non dari regressum. Neqve enim tincturis quoque solaribus, quamvis præ aliis omnibus polychrestis magis inventis, omnes promiscue morbos, uti in superioribus jamtum dictum, tollere est datum, sed possunt adesse, v. c. tales morbi, *conformationis* dicti, in quibus frustra quoque ad harum auxilium confugas, si chirurgicis, cum primis, præfidiis non detur locus.

§. XLI.

Tincturæ
solares
quandoq;
per inter-
valla repe-
tendæ

Non om-
nibus
promiscue
morbis
sunt op-
ponendæ.

Tandem quoque paucis tangendum est, aura potabilia etiam *præservandi* sine optime in ulum posse vocari, sive contra morbos quoscunque, sive cum primis contra epidemicorum insultus, corpus sit præmuniendum, in primo casu semel, in secundo autem bis vel ter singulis hebdomadibus, pro ratione ætatis doses in superioribus jam tum nominatas dimetiendo, ac cum potu Thée vel Caffé, vel etiam vino generoso easdem assumendo, subsequo corporis motu conveniente, prandio ac cœna cibus concoctu facilibus apparatis, atque, paucis, regimine diætæ conveniente observato.

Præservandi sine etiam dandæ.

CAPUT IV.

DE

CROCO AURI.

§. I.

Crocus auri, seu solaris, est pulvis metallicus sulphureo terreus, ex auro pariter elicitus, ad croci colorem accedens, atque auri vires medicas in se continens.

Croci solaris definitio, cuius definitum.

Croci nomen hoc medicamentum solare, proximius, uti dictum est, ex analogia *croci vegetabilis* obtinuit, ad quem colore suo est accedens, ita tamen, ut citrinus atque subflavus, subrubicundus ac purpureus, purpureo-item violaceus quoque, tanquam huic affines locum quoque adinveniant. Accedit & hoc, quod, uti croci vegetabiles efflorescunt, sic & hic, ex auro, per quandam *efflorescentiam* dictam emergant, rubiginem quasi auream referentes.

Quemadmodum vero tincturæ solares, præcedente capite expositæ, medicamenta erant *liquida*, sic è diverso croci solares præbent medicamenta *sicca*, & sigillatim *pulveres*, seu aurum sua compage, continuitate ac malleabilitate, ob sulphur dissociatum, solutum, atque in particulas minimas, lege artis & modis dehinc dicendis, redactum. Sunt vero porro

genus remotum,

Pulveres metallici, quoniam aurum, quod materiam huic præbet, inter metalla, uti in superioribus est ostensum, primum locum, per principia sua maxime defecata obrinet, adeoque etiam sulphure eminentiori metallico, quod essentiam cro-

subjectum